

Monitorimi i kostos së fushatës parazgjedhore

Zgjedhjet e përgjithshme
për Kuvendin e Republikës
së Kosovës 2010

Programi për transparencë dhe anti-korrupsion
Transparenca në financimin e subjekteve politike

Mars 2011

PERSONELI:

Ismet KRYEZIU - *Drejtor Ekzekutiv*

Vjollca VOGËL - *Menaxhere e administratës dhe financave*

Leonora CIKAJ - *Asistente për administratë dhe financa*

Arsim GJINOVCI - *IT & design*

PROGRAMI - TRANSPARENCA DHE ANTIKORRUPSIONI

- Merita MUSTAFA - *Menaxhere e programit*
- Enis XHEMAJLI- *Kryesues i hulumtimit*
- Yllka VESELI- *Hulumtuese*
- Esat MAZREKU - *Koordinator*

PROGRAMI - DEMOKRATIZIMI DHE PRAKTIKAT PARLAMENTARE

- Driton SELMANAJ - *Menaxher i programit*
- Isuf ZEJNA - *Vëzhgues i parlamentit*
- Besnik RAMADANAJ - *Vëzhgues i parlamentit*
- Natyra KASUMAJ- *Vëzhgues i parlamentit*

PROGRAMI - QEVERISJA LOKALE DHE PJESËMARRJA QYTETARE

- Naim CAHANAJ - *Koordinator*
- Kreshnik BASHA - *Koordinator*

PROGRAMI - ZGJEDHJET E LIRA DHE TË DREJTA

- Liridon SELMANI - *Menaxher i programit*

Përmbajtja

4

I. Hyrje	5
A. Baza Ligjore	6
B. Historik i shkurtë mbi transparencën e subjekteve politike në publikimin e financave	8
Lëshimet më të shpeshta të subjekteve politike gjatë vitit 2009 sipas Raportit të Auditorit	10
Sjelljet e subjekteve politike në raport me transparencën e financimit të tyre gjatë fushatës parazgjedhore 2010	11
II. Rezultate dhe analiza e të dhënave	12
A. Metodologjia e hulumtimit	12
B. Rezultate të përgjithshme	13
C. Shpenzimet e subjekteve politike të deklaruara në KQZ deri më 22 mars 2011	14
Ç. Shpenzimet për aktivitete: takimet e qytetareve dhe reklamat në rrugë	16
1. Shpenzimet në ditë për aktivitete	17
2. Shpenzimet për komunë	18
D. Shpenzimet në shtypin ditor	20
1. Sipas subjektit	20
2. Sipas gazetës	22
3. Sipas subjektit dhe gazetës	23
Dh. Shpenzimet në ueb portale	24
1. Sipas subjektit	24
2. Sipas ueb portalit	25
3. Sipas subjektit dhe ueb portalit	26
E. Shpenzimet në televizione (TV) dhe radio	27
1. Sipas televizioneve (TV-ve)	28
2. Sipas subjekteve dhe televizioneve (TV-ve)	29
III. Përfundime dhe rekomandime	32
A. Përfundime	32
B. Rekomandime	33
IV. Referenca	34
V. Mirënjohje	35
IV. Shtojca	36
A. Lista e tabelave dhe grafikëve	36
B. Formulari	37

1. HYRJE

Instituti Demokratik i Kosovës (KDI) pjesë të aktiviteteve ka edhe realizimin e projektit CRINIS i cili ka për qëllim ndriçimin e parave në politikë. Koncepti i këtij projekti është zhvilluar nga organizata me renome botërore kundër korrupsionit Transparency International, duke u realizuar në shumë vende të botës, e së fundmi edhe në shtetet e Ballkanit Perëndimor: Kosovë, Shqipëri, Kroaci, Maqedoni, dhe Serbi.

Qëllimi i këtij projekti është të vlerësojë kornizën ligjore dhe zbatimin e këtyre ligjeve në aspektin e transparencës së financave në politikë. Bazuar në rezultatet e këtij hulumtimi zhvillon aktivitete avokimi për bërë reforma me qëllim të përmirësimit të këtyre ligjeve dhe zbatimit të tyre.

Në kuadër të këtij projekti KDI ka monitoruar edhe kostot e subjekteve politike gjatë fushatës parazgjedhore për Zgjedhjet e Përgjithshme për Kuvendin e Republikës së Kosovës, të datës 12 dhjetor 2010, duke filluar nga 1 deri më 10 dhjetor 2010.

Me monitorim i referohemi vëzhgimit dhe dokumentimit sistematik dhe objektiv të një procesi të veçantë në një periudhë të dhënë kohore. Në aspektin e financave që subjektet politike përdorin gjatë fushatës zgjedhore, qëllimi kryesor i monitorimit është që të kontribuojë që në këtë ambient korrupsioni të jetë më pak i përhapur ose gjasat që të paraqitet të jenë më të vogla, duke promovuar reforma të mirëfillta të ligjit dhe zbatimit të këtij të fundit.

Organizata Open Society Institute, e cila ka bashkëpunuar me Transparency International (TI) në realizimin e të njëjtit projekt në Amerikën Latine, definojnë financimin e fushatave zgjedhore si “burimet e fituara dhe shpenzuara nga subjektet politike në fushata zgjedhore¹”. KDI është fokusuar në të dytën: në monitorimin e kostove të subjekteve politike gjatë fushatës parazgjedhore. Duke qenë se publikut kosovar kurrë më parë nuk iu është shërbyer informata se sa shpenzojnë subjektet politike për fushatë parazgjedhore, KDI bëhet organizata e parë në Kosovë që e ndërmerr një hap të këtillë.

¹Open Society Institute (2005): Monitoring Election Campaign Finance, A handbook for NGOs. Justice in Action Series. Central European University Press, f. 14.

A. Baza ligjore

6

Financimi i subjekteve politike rregullohet me dy ligje: Ligjin për zgjedhjet e përgjithshme në Republikën e Kosovës², dhe Ligjin për financimin e subjekteve politike³, si dhe me rregulla zgjedhore dhe vendime tjera të Komisionit Qendror Zgjedhor të Republikës së Kosovës⁵.

Në bazë të Nenit 7 të Ligjit për financimin e subjekteve politike “financimi publik i subjekteve politike bëhet përmes Buxhetit të Republikës së Kosovës, nga Fondi për mbështetjen e subjekteve politike” që “funksionon në kuadër të Komisionit Qendror të Zgjedhjeve”. Këto mjete ë “shfrytëzohen për financimin e aktiviteteve parazgjedhore e zgjedhore, financimin dhe punën e Grupeve Parlamentare dhe financimin e aktiviteteve të rregullta të subjekteve politike” dhe që “nuk mund të kalojë (0.17 %) të Buxhetit të Kosovës”⁶. Duke pasur parasysh që Buxheti i rishikuar për vitin 2010 ishte 1,256,000,000 Euro⁷, 0.17 % i bie që ky fond për financimin e subjekteve politike për vitin 2010 ka pasur në dispozicion 2,135,200 Euro. Neni 9 i këtij ligji rregullon ndarjen e këtyre mjeteve në “mes të subjekteve politike të përfaqësuara në Kuvend në bazë të numrit të ulëseve për atë mandat”⁸.

“Për financimin e fushatës zgjedhore qendrore dhe lokale, për zgjedhje të rregullta dhe të jashtëzakonshme, Kuvendi, nga Fondi, ndan mjete me propozim të Qeverisë por jo më shumë se 0.05 % të Buxhetit të Kosovës”⁹. Kjo do të thotë që, nga Fondi i lartpërmendur vetëm me qëllim të financimit të fushatave parazgjedhore ndahen 628,000 Euro, dhe atë 90 % i këtyre mjeteve financiare u ndahet subjekteve politike “në bazë të numrit të vendeve në Kuvend” nga zgjedhjet e fundit, dhe 10 % “ndahen proporcionalisht për subjektet politike të posa regjistruara dhe të certifikuara për zgjedhjet nga Komisioni Qendror i Zgjedhjeve”¹⁰.

Pra, duke u bazuar në Nenin 10, si më lartë, ne mund të vijmë në përfundim se subjektet politike të përfaqësuara në Kuvend në bazë të rezultateve të Zgjedhjeve të Përgjithshme të vitit 2007, për këtë fushatë kanë marrë 565,200 Euro, dhe si në vijim:

² Ligji nr. 03/L-073 për zgjedhjet e përgjithshme në Republikën e Kosovës, i hyrë në fuqi më 15 qershor 2008. DHE Ligji nr. 03/L-256 për ndryshimin dhe plotësimin e ligjit nr. 03/L-073 i hyrë në fuqi më 29 tetor 2010.

³ Ligji nr. 03/L-174 për financimin e subjekteve politike.

⁴ Ligji nr. 03/L-073 për Zgjedhjet e Përgjithshme në Republikën e Kosovës, Neni 64 dhe 128

⁵ Vërejtje: Dispozitat ligjore e munguara në ligjet e reja janë mbuluar me UNMIK Rregulloren nr. 2004/11 mbi regjistrimin dhe veprimin e partive politike në Kosovë e hyrë në fuqi më 5 maj 2004

⁶ Ligji nr. 03/L-174 për financimin e subjekteve politike, Neni 7 Fondi për mbështetjen e subjekteve politike.

⁷ Ligji nr. 03/L-174 për financimin e subjekteve politike, Neni 9 Ndarja e mjeteve financiare publike.

⁸ Ligji nr. 03/L-174 për financimin e subjekteve politike, Neni 9 Ndarja e mjeteve financiare publike.

⁹ Ligji nr. 03/L-174 për financimin e subjekteve politike, Neni 10 Ndarja e mjeteve financiare për fushatë zgjedhore.

¹⁰ Ligji nr. 03/L-174 për financimin e subjekteve politike, Neni 10 Ndarja e mjeteve financiare për fushatë zgjedhore.

	Subjekti	Numri i deputetëve në mandatin e fundit	Vlera në Euro	Përqindja
1	PDK	37	174,270	30.83
2	LDK	25	117,750	20.83
3	AKR	13	61,230	10.83
4	AAK	13	61,230	10.83
5	LDD	11	51,810	9.17
6	SLS	8	37,680	6.67
7	7+	7	32,970	5.83
8	PDAK	3	14,130	2.5
9	SDSKIM	2	9,420	1.67
10	SNS	1	4,710	0.83
	Shuma	120	565,200	100

Tabela 1. Shumat e ndara nga Fondi për mbështetjen e fushatës zgjedhore të subjekteve politike sipas përfaqësimit në Kuvendin e Republikës së Kosovës në mandatin e fundit (2007-2010).

Subjekteve politike të sapo regjistruara dhe të certifikuara për zgjedhje nga Komisioni Qendror i Zgjedhjeve (KQZ), i është ndarë proporcionalisht një shume prej 62,800 Euro, apo 10 % e mjeteve financiare të përgjithshme të ndara për financimin e fushatës së subjekteve politike.

Në anën tjetër, KQZ me Rregullën zgjedhore nr. 12/2009 Kufizimi i shpenzimeve të fushatës dhe deklarimi financiar ka kufizuar shpenzimet gjatë “fushatës për Zgjedhjet për Kuvendin e Republikës së Kosovës” në “pesëqind euro (500 €) për çdo një mijë (1000) votues të regjistruar”¹¹, apo që ndryshe mund të shprehet 0.50 Euro për çdo votues të regjistruar.

Gjithashtu, duke u bazuar në vendimin e KQZ-së të datës 29 nëntor 2010 Vendim për Certifikimin e Listës Përfundimtare të Votuesve për Zgjedhjet për Kuvendin e Kosovës më 12 dhjetor 2010, numri i përgjithshëm i votuesve të regjistruar është 1,630,636. Nga kjo mund të kuptojmë që secili subjekt politik që merr pjesë në Zgjedhjet e Përgjithshme në shtet për fushatën 10 ditore parazgjedhore nuk mund të ketë shpenzime më shumë së 815,318 Euro.

¹¹ KQZ Rregulla Zgjedhore nr. 12/2009 Kufizimi i shpenzimeve të fushatës dhe deklarimi financiar, Neni 2 Kufizimi i shpenzimeve të fushatës dhe kontributet, Paragrafi 1.

B. HISTORIK I SHKURTË MBI TRANSPARENCËN E SUBJEKTEVE POLITIKE NË PUBLIKIMIN E FINANCAVE

Që nga paslufta e deri më tani , subjektet politike asnjëherë nuk kanë pasur vullnet për të deklaruar raportet e tyre financiare, duke përfshirë të ardhurat, kontributet, burimet e financimit, pasuritë, detyrimet, kapitalin dhe shpenzimet.

Bazuar në informatat e marra nga KQZ del se edhe pse nga viti 2004 ka ekzistuar rregullorja e UNMIKUT 2004/11 e cila obligon subjektet politike që të dorëzojnë raportet e tyre financiare, ato gjithmonë kanë shkelur ligjin dhe se shumë shpesh kanë qenë subjekt i shqiptimit të gjobave nga ana e OSBE-së e më vonë edhe nga vetë KQZ-ja. Për më shumë, raporti i fundit i auditimit të deklaratave financiare të subjekteve politike për zgjedhjet lokale te vitit 2009¹², nxjerr në pah disa fakte që tregojnë se subjektet politike ende vazhdojnë traditën e vjetër, duke neglizhuar kështu zbatimin e çfarëdo rregulle apo ligji e cila obligon ato që të deklarojnë raportet e tyre financiare. Në bazë të këtij raporti, elementet të cilat janë marrë për bazë dhe që kanë mundësuar verifikimin mbi plotësimin korrekt të deklaratave financiare të subjekteve politike janë:

- Nëse Subjekti politik mban evidencat adekuate mbi transaksionet financiare;
- Nëse deklaratat financiare janë raporte complete dhe me kohë;
- Nëse janë respektuar Ligjet dhe Rregullat në fuqi lidhur me raportimin financiar të subjekteve politike;
- Nëse deklaratat financiare japin një pamje të drejtë dhe të vërtet financiare për burimet dhe shpenzimet gjatë periudhës së fushatës zgjedhore;
- Nëse kontributet janë pranuar në pajtim me Ligjin 2004/2;
- Nëse shpenzimet janë raportuar sipas degëve dhe komunave;
- Nëse shpenzimet e raportuara nuk tejkalojnë limitet e parapara sipas komunave dhe i takojnë periudhës raportuese;
- Konstatimi i Subjekteve politike që kanë fituar vende;
- Verifikimi i informatave nga DF te personat e tretë (Administrata Tatimore, Zyra Kadastrale , Zyra për regjistrimin e Bizneseve, Bankat etj);
- Përgatitja e Raporteve paraprake dhe Raportit përfundimtar në formën dhe afatet e parapara
- Shqyrtimi dhe përpunimi i Raporteve Korrigjuese të Subjekteve Politike;

¹²Për auditimin e subjekteve politike për zgjedhjet lokale te vitit 2009 , përgjegjëse ishte kompania audituese Ligjore "Univerzum Audit", e cila ka bere një auditim në pajtim me Standardet Ndërkombëtare të Auditimit (kontrata 320/10/060/211, data 02.09.2010).

Ndërsa, për të kuptuar më tepër gatishmërinë e subjekteve politike për të dorëzuar raportet e tyre financiare për zgjedhjet lokale të vitit 2009, shihni tabelën më poshtë :

Numri i subjekteve politike që kanë marrë pjesë në zgjedhje	Subjektet politike që kanë dorëzuar Deklaratën Financiare në KQZ	Subjektet politike që nuk e kanë dorëzuar Deklaratën Financiare në KQZ	Raundi i zgjedhjeve
79 subjekte politike	58 subjekte politike	21 subjekte politike	I
8 subjekte politike (SNSD, Rufki Suma, SLS, PDK, LDD, AKR, AAK, LDD)	6 subjekte politike (SNSD, Rufki Suma, SLS, PDK, LDD, AKR, dhe LDD)	2 subjekte politike (AAK, LDK)	II
2 subjekte politike (LDK, PDK)	1 subjekt politik (LDK)	1 subjekt politik (PDK)	Përsëritja e raundit të II në komunitet e Prizrenit, Lipjanit, dhe Gjilanit
2 subjekte politike (LDK, PDK)	1 subjekt politik (LDK)	1 subjekt politik (PDK)	Në zgjedhjet jashtëzakonshme komuna e Istogut-raundi I

Tabela 2. Situata e raportimit të deklaratave financiare nga subjektet politike në KQZ për zgjedhjet komunale 2009.

LËSHIMET MË TË SHPESHTA TË SUBJEKTEVE POLITIKE GJATË VITIT 2009 SIPAS RAPORTIT TË AUDITIMIT

Siç edhe vërehet nga tabela e prezantuar më lartë, subjektet politike nuk i kanë dorëzuar Deklaratat Financiare në afatin e rregullt kohor dhe për secilin raund të zgjedhjeve, duke veçuar këtu subjektet me të mëdha politike. Në këtë raport vërehet se shumica e subjekteve politike edhe pse kanë dorëzuar Deklaratat Financiare në KQZ, ato i kanë dorëzuar me shënime gjysmake apo të pasakta. Për disa nga shpenzimet e bëra subjektet politike nuk kanë mundur të sigurojnë as dokumentet e nevojshme për të dëshmuar nëse ato shpenzime kanë qenë reale, në krahasim me atë që është paraqitur.

Fakti tjetër mjaft i ndjeshëm dhe serioz është se subjektet politike në vazhdimësi kanë hezitur të publikojnë origjinën e mjeteve të dhëna si donacion nga personat privat dhe juridik. Në anën tjetër, për origjinat që i kanë deklaruar, nuk iu kanë bashkangjitur dokumentet burimore të cilat kërkohen edhe me ligj, ku përfshihen gjendja e llogarisë bankare apo dëftesat e transaksioneve të kryera. Mungesa e zyrtarëve për financa, ndërrimi i shpeshtë i tyre, apo edhe përgatitja e pamjaftueshme profesionale për tu marrë me punë financiare janë mangësi dhe elemente tjera të realitetit me të cilat subjektet politike karakterizohen.

Për më tepër, një element tjetër që ka karakterizuar gati se të gjitha subjektet politike është edhe mosdeklarimi apo nënvlerësimi i shpenzimeve të bëra për aktivitete të ndryshme, siç janë: përdorimi i veturave me qira, derivatet, videoklipet televizive, radiot, dhe billbordat, qiratë për zyre, pagat për shërbime të ndryshme, dhe vëzhguesit. Ndërsa, një element tjetër e që është mjaftë i rëndësishëm dhe që mund të ndihmojë në zbulimin e burimeve të financimit të subjekteve politike është prezantimi i gjendjes së llogarisë bankare, gjë që i është mohuar audituesit që të këtë qasje.

Rekomandimet konkrete të dhëna në Raportin e Auditimit për vitin 2009¹³, duhet tu ndihmojnë subjekteve politike, dhe duhet të jenë një udhërrëfyes që subjektet politike ti evitojnë lëshimet dhe gabimet e bëra paraprakisht.

¹³ Raporti i Auditimi 2009 <http://ëëë.kqz-ks.org/SKQZ-ËEB/al/materiale/raportiauditimit2009.pdf>

SJELLJET E SUBJEKTEVE POLITIKE NË RAPORT ME TRANSPARENÇËN E FINANCIMIT TË TYRE GJATË FUSHATËS PARAZGJEDHORE 2010

Për të bërë një raport më të saktë në lidhje me dorëzimin e Deklaratave Financiare nga subjektet politike, KDI vazhdimisht ka komunikuar me subjektet kryesore të monitoruara gjatë kësaj fushate. Në bazë të informatave të nxjerra nga subjektet politike del se shumica e subjekteve politike i kanë dorëzuar raportet e tyre në KQZ në afatet e përcaktuara me ligj. Përrjashtim ka bërë vetëm subjekti politik PDK, nga i cili nuk ka qenë e mundur të merren informata për këtë çështje, siç kanë kumtuar, për arsye të mungesës së një zyrtari të caktuar financiar.

Në anën tjetër, për të vërtetuar nëse subjektet iu kanë përmbajtur ligjit mbi financimin e tyre, përkatësisht për të parë më afër nëse këto raporte janë dorëzuar me të vërtetë nga subjektet e monitoruara në këtë hulumtim, KDI që nga muaji janar i këtij viti e deri më tani ka bërë kërkesa të njëpasnjëshme në KQZ për të pasur qasje në Deklaratat Financiare të subjekteve politike. Duhet theksuar se, edhe pse me ligjin mbi zgjedhjet e përgjithshme dhe ligjin mbi financimin e subjekteve politike KQZ është e obliguar që të krijoj një dosje të Deklaratave Financiare të dorëzuara nga subjektet politike dhe që do të ishte qasshme për publikun, KQZ nuk e ka ndërmarrë një veprim të tillë. Të mos përmendet këtu detyrimi ligjor i KQZ-së që të bëjë transparente këto Deklarata Financiare në uebfaqen zyrtare të saj, e cila po ashtu nuk është zbatuar fare.

Të gjitha kërkesat e KDI-së që i janë bërë KQZ-së për t'iu qasur Deklaratave Financiare të vitit 2010, kanë mbetur të heshtura dhe të pa miratuara nga KQZ-ja deri në momentet e fundit apo me saktësisht deri me 22 mars, 2011. Situata e tillë është analizuar me kujdes, dhe kemi ardhur në përfundim se është vakuumi ligjor ai i cili i mundëson KQZ-së për të shtyrë afatin e publikimit të Deklaratave Financiare. Kjo, pasi që ligji nuk e specifikon afatin kohor se kur KQZ duhet të publikoj këto Deklarata Financiare, si dhe nuk specifikon nëse ato duhet të publikohen në uebfaqen zyrtare të KQZ-së para apo pas realizimit të auditimit.

Bazuar, në të gjeturat e KDI-së, shkeljet më të mëdha që subjektet politike kanë bërë gjatë fushatës për vitin 2010 janë : nënvlersimi i shpenzimeve , mos deklarimi i pasurive, deklarimi gjysmak i te hyrave dhe shpenzimeve totale, apo edhe mos deklarimi fare i këtyre të fundit, mos paraqitja e donatorëve privat, mungesat e dëshmimeve për të vërtetuar shpenzimet, mungesa e dokumentacionit që tregon gjendjen e gjirologarise bankare, dorëzimi i deklaratave financiare pas mbarimit të afatit të paraparë me ligj, si dhe tejkalimi i limitit të shpenzimeve të lejuara me ligj. Vlenë të përmendet se këto lëshime ishin bërë nga subjektet politike edhe përgjate fushatës së zgjedhjeve lokale të vitit 2009, ku megjithëse auditori kishte dhënë rekomandime konkrete për ti evituar këto , subjektet politike vazhdojnë të sillen në mënyrën e njëjt, duke i bërë këto të papërgjegjshmedhe dhe adresë për kritika të vazhdueshme nga ana e organizatave të shoqërisë civile.

II. REZULTATE DHE ANALIZA E TË DHËNAVE

A. Metodologjia e hulumtimit

Për të monitoruar shpenzimet e subjekteve politike KDI ka angazhuar një staf prej 60 personave të cilët kanë monitoruar fushatën parazgjedhore në 34 komuna të Republikës së Kosovës, me nga së paku një vëzhgues përgjegjës për secilën komunë. Të gjitha komunat janë riorganizuar në 9 regjione, me nga një koordinator përgjegjës. Objekt monitorimi në këto komuna ishin aktivitetet parazgjedhore të subjekteve politike si në vijim:

- PDK, LDK, AKR, LDD, AAK¹⁵
- KDTP, SLS¹⁶
- Vetëvendosje, FER¹⁷.

Vëzhguesit morën pjesë në aktivitetet e këtyre subjekteve në komunat përkatëse, ku vrojtuan shpenzimet, të cilat i regjistronin në formularë, dhe më pas i dorëzonin tek koordinatorët dhe personat gjegjës për t'i futur këto në bazën e të dhënave. Bashkë me këta formularë vëzhguesit kanë dorëzuar edhe fotografi të ndryshme të ngjarjeve të organizuara nga subjektet politike.

Në formularë janë identifikuar artikujt dhe sasia e shpenzuar nga subjektet politike për aktivitete, si dhe materialet tjera promovuese të përdorura e shpenzuara jashtë këtyre aktiviteteve apo artikujt me jetëgjatësi me te madhe siç janë: reklamat në rrugë, posterë, billborde, etj. Nga vëzhguesit gjithashtu është kërkuar të identifikojnë nëse është bërë keqpërdorimi i pronës publike, si për shembull nëse është bërë përdorimi automjeteve zyrtare, dhe nëse janë përfshirë shërbyesit civil gjatë orarit të rregullt të punës¹⁸ apo edhe fëmijët kanë marrë pjesë në fushatë.

KDI gjithashtu ka bërë monitorimin e fushatës së subjekteve politike, promovimit të tyre, në të gjitha gazetatat ditore dhe në ueb portalet më të njohura në shtet. Ndërsa, përcaktimi i çmimit është bërë në bazë të ofertave që janë siguruar nga gazetatat dhe ueb portalet.

Për kalkulimin e shpenzimeve të subjekteve politike, për reklama gjatë fushatës parazgjedhore në TV dhe radio, janë shfrytëzuar informatat e dhëna nga Komisioni i Pavarur për Media (KPM) dhe nga vet mediumet. Po ashtu, në këto kalkulime nuk janë përfshirë zbritjet e mundshme të çmimeve, të cilat kanë mundur ti ofrojnë kompanitë e ndryshme. Ndërsa, në këtë monitorim nuk janë përfshirë shpenzimet përgatitjes së video-spotëve televizive, audio-spotëve në radio, materialeve të shtypura, si dhe shpenzimet e kompanive të kontraktuara për dizajnimin dhe menaxhimin e fushatës, të cilat mund ta rrisin edhe më tej koston totale të fushatës.

¹⁴ Në komunat Leposaviq, Zubin Potok, Zvečan dhe në veriun e Mitrovicës, nuk kemi mundur të gjejmë bashkëpunëtorë.

¹⁵ Subjektet politike të cilat patën kaluar pragun zgjedhor prej 5 % dhe janë përfaqësuar në mandatin e fundit të Kuvendit të Republikës së Kosovës

¹⁶ Subjektet politike që përfaqësojnë pakicat kombëtare në parlament

¹⁷ Subjektet politike që sapo janë regjistruar

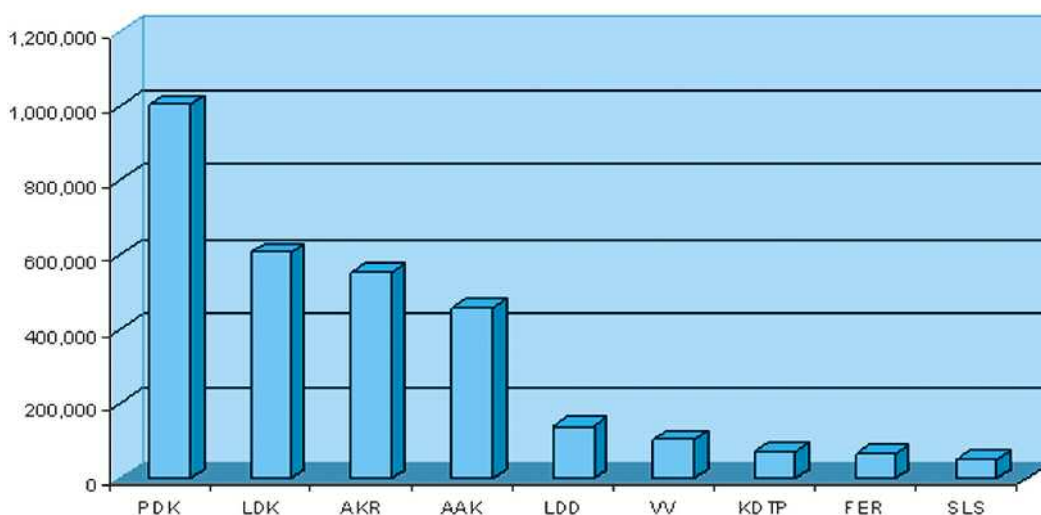
¹⁸ Ju lutem gjeni Formularin e bashkangjitur në Shtojcën e këtij dokumenti.

B. Rezultate të përgjithshme

Në bazë të monitorimit të këtij procesi kemi arritur në përfundim se gjithsejtë shpenzimet e subjekteve politike për aktivitete¹⁹, reklama në shtypin ditor, reklama në ueb portale, reklama në TV, dhe reklama në radio janë 3,062,912 Euro . Tabela dhe Grafi në vazhdim japin një pasqyrë më të hollësishme të këtyre shpenzimeve. Me 32.81 % PDK prin e para në shpenzimet e përgjithshme, kurse LDK me 19.85 % del e dyta. E fundit është SLS me 1.65 %.

	Subjekti	Vlera në Euro	Përqindja
1	PDK	1,004,814	32.81
2	LDK	608,037	19.85
3	AKR	553,738	18.08
4	AAK	459,521	15
5	LDD	140,186	4.58
6	VV	105,017	3.43
7	KDTP	74,431	2.43
8	FER	66,507	2.17
9	SLS	50,661	1.65
	Shuma	3,062,912	100

Tabela 3. Shpenzimet e përgjithshme të subjekteve politike.

Grafi 1. Renditja e subjekteve politike sipas shpenzimeve të përgjithshme gjatë fushatës.

¹⁹ Këtu hyjnë edhe reklamato në rrugë, si billboardat dhe posterët e ndryshëm.

²⁰ Vërejtje: Këtu nuk përfshihen shpenzimet për paga dhe telefon për organizatorët e aktiviteteve të kontraktuar nga subjektet politike.

Ndërkaq, në tabelën më poshtë mund të shihni dallimin në mes të shumës sa kanë marrë subjektet nga Fondi dhe sa ato kanë shpenzuar gjatë fushatës.

	Subjekti	Vlera e shpenzuar	Vlera e marrë nga Fondi shtetëror	Ndryshimi
1	PDK	1,004,814	174,270	830,544
2	LDK	608,037	117,750	490,287
3	AKR	553,738	61,230	492,508
4	AAK	459,521	61,230	398,291
5	LDD	140,186	51,810	88,376
6	VV	105,017	6,000 ²¹	99,017
7	KDTP	74,431	32,970	41,461
8	FER	66,507	6,000 ²²	60,507
9	SLS	50,661	37,680	12,981
	Shuma	3,062,912	548,940	2,513,972

Tabela 4. Ndryshimi në mes të shpenzimeve dhe shumave të ndara nga Fondi.

Me fjalë tjera, ndryshimi paraqet shumën e shpenzimeve të shprehura në Euro që subjektet politike është dashur ta gjejnë nga donatorë të ndryshëm për të mbuluar shpenzimet e tyre përgjatë fushatës.

C. Shpenzimet e subjekteve politike të deklaruara në KQZ deri më 22 mars 2011

Në tabelën e prezantuar më poshtë shihet se shumë prej subjekteve politike nuk i kanë dorëzuar të gjitha shpenzimet e tyre sikurse kërkohet me dispozitat ligjore. Vërejmë se shkelje të ndryshme kanë bërë subjektet si: PDK, e cila i ka dorëzuar vetëm shpenzimet dhe donacionet e pranuar për 7 komuna, ndërsa SLS i ka dorëzuar dhe i ka tërhequr prapë dokumentet e dorëzuara në KQZ, ndonëse kanë kaluar afatet kohore për të dorëzuar të gjithë dokumentacionin e kërkuar. Gjithashtu, një element që ka qenë mjaftë i shprehur tek subjektet politike janë rastet e deklarimit të shpenzimeve pa detaje të donacioneve të cilat i kanë pranuar nga donatorë të ndryshëm, e ku hyjnë LDK-ja, AAK-ja, dhe AKR-ja.

Në anën tjetër, subjektet e vetme politike që kanë të dorëzuara informatat për dy elementet e kërkuara: shpenzimet dhe donacionet janë VV, FER, dhe LDD. Për më tepër, shumat e deklaruara në KQZ nuk përkojnë me shumat të cilat KDI ka arritur ti sigurojë gjatë monitorimit të shpenzimeve të fushatës parazgjedhore 2010, gjë që vë në dyshim shumicën e deklaratave financiare të subjekteve politike të dorëzuara në KQZ.

²¹ Shumë përafërsisht e njëjtë

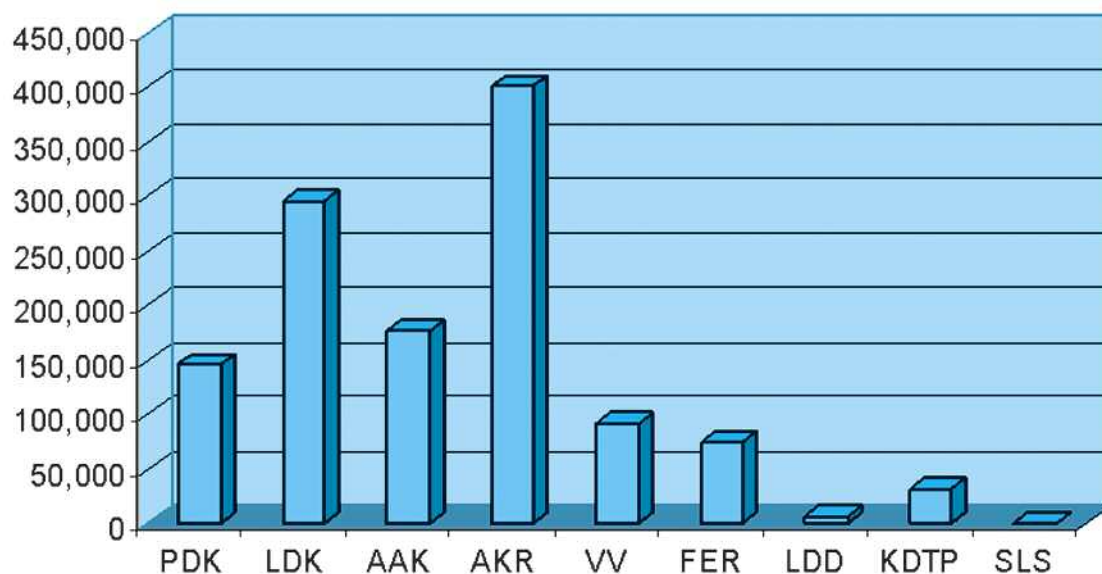
²² Shumë përafërsisht e njëjtë

Për më tepër shih tabelën më poshtë:

Nr	Subjekti	Shpenzimet e deklaruar	Donacionet e deklaruar	Vërejtje
1	PDK	145,984	117,501	Të deklaruar vetëm për 7 / nga 37 komuna në Republikën e Kosovës
2	LDK	296,751	Nuk ka paraqitur shummat e pranuar nga donatorët.	
3	AAK	176,885	Nuk ka paraqitur shummat e pranuar nga donatorët.	
4	AKR	401,834	Nuk ka paraqitur shummat e pranuar nga donatorët.	
5	VV	91,425	96,505	
6	FER	75,006	19,485	
7	LDD	6,540	6,500	
8	KDTP	32,080	6,700	
9	SLS	Janë dorëzuar njëherë, por janë tërhequr dokumentet prapë për plotësime të mëtutjeshme!	Janë dorëzuar njëherë, por janë tërhequr dokumentet prapë për plotësime të mëtutjeshme!	Janë dorëzuar njëherë, por janë tërhequr dokumentet prapë për plotësime të mëtutjeshme!
	Shuma totale	1226505	246691	

Tabela 5. Shpenzimet dhe donacionet e deklaruar nga subjektet politike deri më 22 mars 2011.

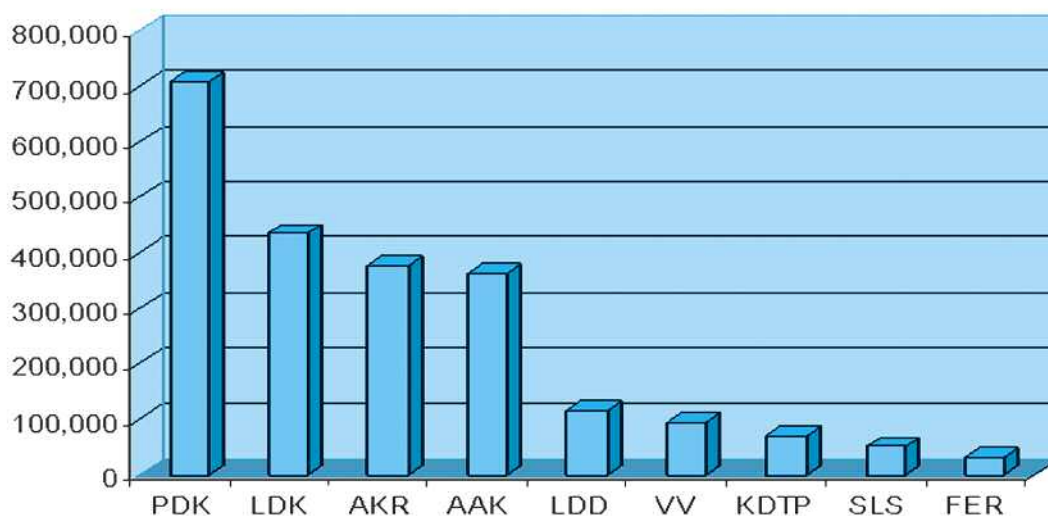
Grafi 2. Shpenzimet e deklaruar nga subjektet politike deri më 22 mars 2011.

Ç. Shpenzimet për aktivitete: takimet me qytetarë dhe reklamat në rrugë

Për aktivitete, takime me qytetarë dhe reklama në rrugë, kemi kalkuluar që subjektet politike kanë shpenzuar 2,249,276 Euro. Nga tabela dhe grafi në vazhdim mund të kuptojmë që renditja e subjekteve politike është e njëjtë me atë të shpenzimeve të përgjithshme, ku PDK prin me 708,492 Euro ose 31.50 %, dhe në fund të listës gjendet FER me 31,744 Euro ose 1.41 %. Dallimi në mes të subjektit që ka shpenzuar më së shumti PDK-së dhe subjektit që ka shpenzuar i dyti LDK-së është 12.12 %.

	Subjekti	Vlera në Euro	Përqindja
1	PDK	708,492	31.5
2	LDK	435,837	19.38
3	AKR	377,845	16.8
4	AAK	363,100	16.14
5	LDD	115,876	5.15
6	VV	94,840	4.22
7	KDTP	70,881	3.15
8	SLS	50,661	2.25
9	FER	31,744	1.41
	Shuma	2,249,276	100

Tabela 6. Shpenzimet për aktivitete të subjekteve politike.

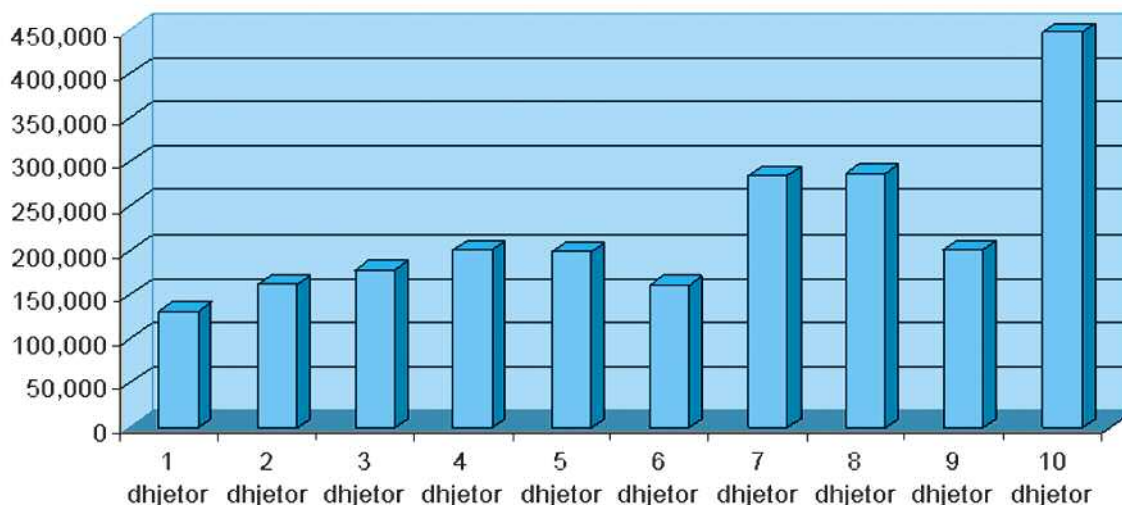

Grafi 3. Renditja e subjekteve politike sipas shpenzimeve për aktivitete.

1. Shpenzimet në ditë për aktivitete

Dita	Data	Vlera në Euro	Përqindja
E mërkure	1 dhjetor 2010	130,900.65	5.82
E enjte	2 dhjetor 2010	161,428.36	7.18
E premte	3 dhjetor 2010	178,293.03	7.93
E shtunë	4 dhjetor 2010	200,179.48	8.9
E diel	5 dhjetor 2010	198,731.22	8.84
E hënë	6 dhjetor 2010	160,877.95	7.15
E martë	7 dhjetor 2010	284,360.73	12.64
E mërkure	8 dhjetor 2010	287,462.88	12.78
E enjte	9 dhjetor 2010	200,891.25	8.93
E premte	10 dhjetor 2010	446,150.04	19.84
	Shuma	2,249,275.58	100

Tabela 7. Shpenzimet e subjekteve politike për aktivitete për çdo ditë të fushatës

Grafi 4. Shpenzimet e subjekteve politike për çdo ditë të fushatës.

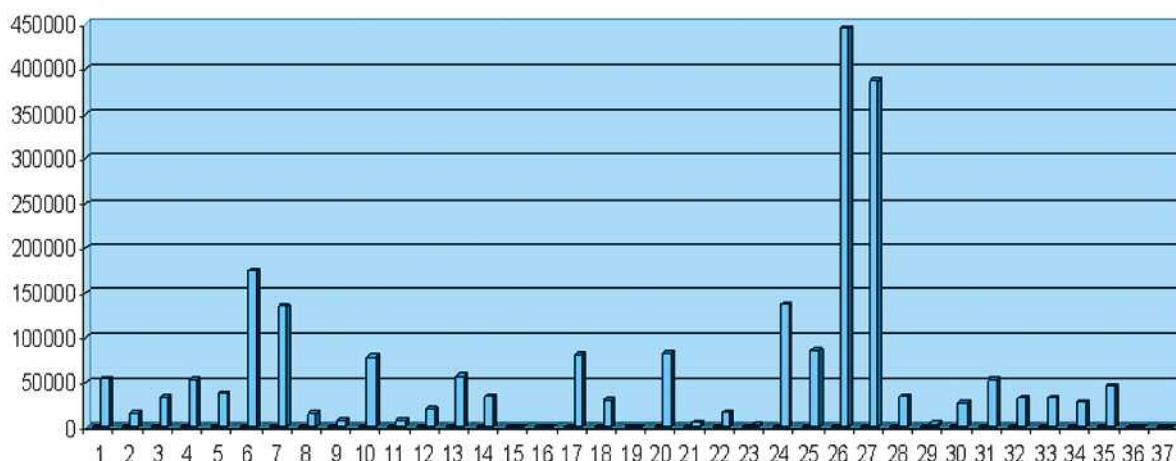
Nga tabela dhe grafi më lartë kuptojmë që shumica e subjekteve politike kanë shpenzuar më pak në fillim të fushatës, me tendencë të shpenzojnë më shumë kah fundi i fushatës, domethënë kah afrimi i ditës së zgjedhjeve. Këtu vërehet që shumica e subjekteve politike kanë shpenzuar rreth 20 % të shpenzimeve të përgjithshme në ditën e fundit të fushatës. Kjo mund të arsyetohet me atë që subjektet politike kanë zgjedhur ta përkujtojnë elektoratin e tyre sa më afër ditës së Zgjedhjeve.

2. Shpenzimet për komunë

Sipas hulumtimit rezultatet e të cilit i kemi prezantuar në tabelën dhe grafikun më poshtë, vërejmë se në Prishtinë dhe Prizren subjektet kanë shpenzuar 445,760.40 Euro ose 19.82 % dhe 387,084.36 Euro ose 17.21 % respektivisht: në të dyja bashkë kanë shpenzuar 37.03 % nga gjithsejtë shpenzimet e vrojtura. Në të gjitha komunat tjera shpenzimet janë me përqindje me vlerë njëshifrore, ku prijnë shpenzimet e vrojtura në Gjakovë (7.75 %), Pejë (6.09 %), Gjilan (6.03 %), Podujevë (3.79 %), Mitrovicë (3.68 %). Gjithashtu vërejmë se në komunat veriore të Zveçanit, Leposaviqit e Zubin Potokut, si dhe në komunat e reja të Kllokotit dhe Mamushës nuk janë vërejtur të ketë shpenzime për fushatë nga subjektet politike të përfshira në hulumtim.

	Komuna	Vlera	Përqindja
1	Deçan	53,903.68	2.4
2	Dragash	15,679.96	0.7
3	Drenas	33,141.69	1.47
4	Ferizaj	52,911.18	2.35
5	Fushë Kosovë	38,530.94	1.71
6	Gjakovë	174,237.61	7.75
7	Gjilan	135,561.26	6.03
8	Graçanicë	15,028.00	0.67
9	Hani i Elezit	7,729.04	0.34
10	Istog	78,262.87	3.48
11	Junik	6,963.43	0.31
12	Kaçanik	19,716.08	0.88
13	Kamenicë	57,050.20	2.54
14	Klinë	33,602.57	1.49
15	Klllokot	0	0
16	Leposaviq	0	0
17	Lipjan	80,990.93	3.6
18	Malishevë	30,261.73	1.35
19	Mamushë	0	0
20	Mitrovicë	82,811.55	3.68
21	Novobërdë	3,975.62	0.18
22	Obiliq	15,857.54	0.71
23	Partesh	2,847.19	0.13
24	Pejë	137,052.75	6.09
25	Podujevë	85,199.84	3.79
26	Prishtinë	445,760.40	19.82
27	Prizren	387,084.36	17.21
28	Rahovec	34,078.78	1.52
29	Ranillug	3,168.49	0.14
30	Shtërpce	27,091.67	1.2
31	Shtime	52,937.56	2.35
32	Skenderaj	32,169.48	1.43
33	Suharekë	31,586.98	1.4
34	Viti	27,688.43	1.23
35	Vushtrri	45,821.25	2.04
36	Zubin Potok	572.6	0.03
37	Zveçan	0	0
	Shuma	2,249,275.58	100

Tabela 8. Shpenzimet e subjekteve për secilën komunë.

Grafi 5. Shpenzimet e subjekteve për komunë.

D. Shpenzimet në shtypin ditor

Në hulumtim janë përfshirë reklamat e subjekteve politike, duke përfshirë këtu edhe ato të kandidatëve të tyre, në gazeta të ndryshme. Gazetat që janë përfshirë në këtë hulumtim janë Koha Ditore, Zëri, Bota Sot, Epoka e Re, Lajmi, Kosova Sot, Gazeta Express, Tribuna, dhe Info Press. Reklamat që janë kalkuluar kanë qenë të formateve të ndryshme, ndërsa çmimet e reklamave janë marrë nga ofertat që i janë siguruar KDI-së prej secilës gazetë të lartpërmendur.

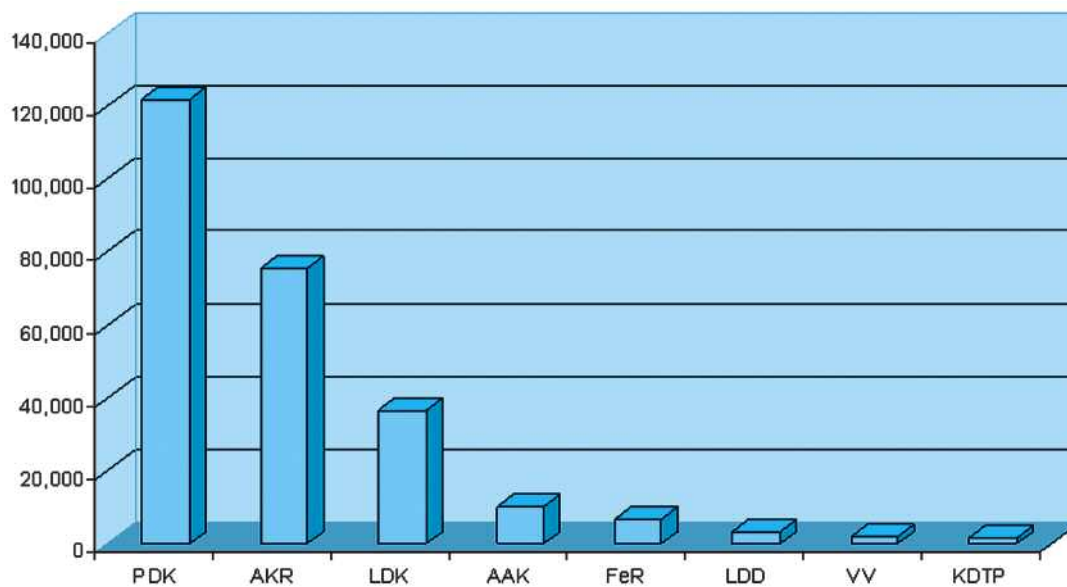
1. Shpenzimet sipas subjektit politik

Subjektet politike vetëm në shtypin ditor kanë shpenzuar gjithsejtë 257,553 Euro. Këtu prin PDK me 122,005 Euro ose 47.37 % të shpenzimeve të përgjithshme, përcjell nga : AKR si e dyta, LDK e treta, ndërkaq ,KDTP dhe SLS radhiten në fund me më pak shpenzime. Duke qenë se nuk kemi monitoruar asnjë gazetë serbe, apo turke mund të themi që informatat e dhëna për këto subjekte politike janë të sakta vetëm për gazetatat e përfshira, por jo për shpenzimet e përgjithshme të këtyre subjekteve të bëra për reklamimet në gazeta.

Tabela 8 dhe Grafi 5 shpjegojnë në hollësi shpenzimet e subjekteve për këtë qëllim, duke u renditur nga subjekti që ka shpenzuar më së shumti deri tek ai që ka shpenzuar më pak.

	Subjekti	Vlera në Euro	Përqindja
1	PDK	122,005	47.37
2	AKR	75,639	29.37
3	LDK	36,614	14.22
4	AAK	10,224	3.97
5	FER	6,603	2.56
6	LDD	3,194	1.24
7	VV	1,824	0.71
8	KDTP	1,450	0.56
9	SLS	0	0
	Shuma	257,553	100

Tabela 9. Shpenzimet për shtypin ditor.

Grafi 6. Renditja e subjekteve sipas shpenzimeve për fushatë në shtypin ditor.

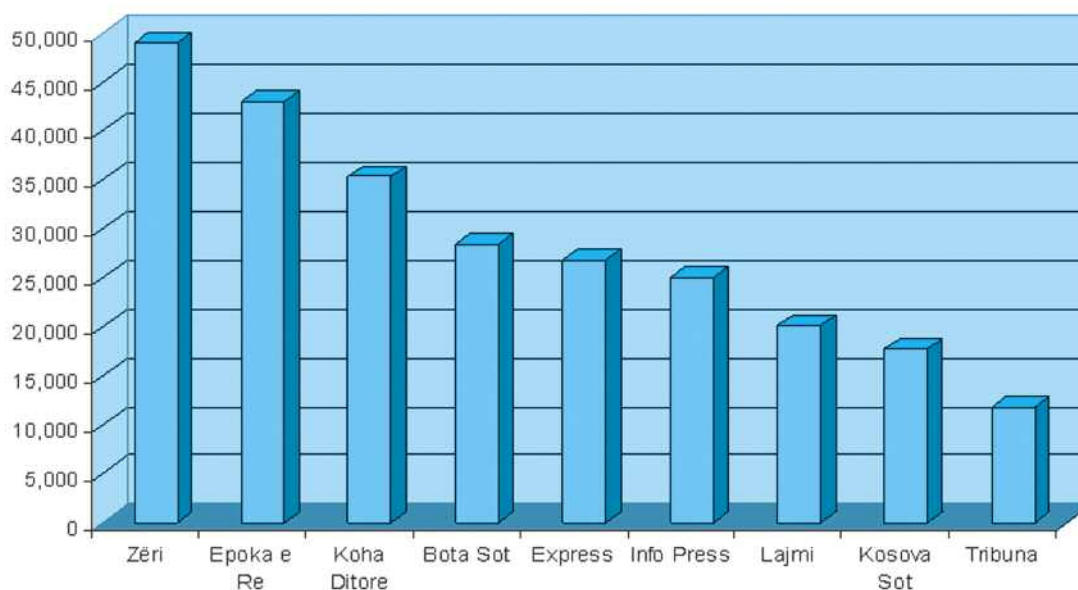
2. Sipas gazetës

22

Gazetat që kanë pasur më së shumti reklama të subjekteve politike janë: Zëri, Epoka e Re, Koha Ditore, Bota Sot, Gazeta Express, Info Press, Lajm, Kosova sot dhe Tribuna. Tabela 9 dhe Grafi 6 tregojnë shpenzimet nëpër këto gazeta të shprehura në vlera dhe përqindje.

	Shtypi ditor	Vlera në Euro	Përqindja
1	Zëri	49,005	19.03
2	Epoka e Re	43,049	16.71
3	Koha Ditore	35,386	13.74
4	Bota Sot	28,467	11.05
5	Gazeta Express	26,842	10.42
6	Info Press	25,052	9.73
7	Lajmi	20,184	7.84
8	Kosova Sot	17,758	6.89
9	Tribuna	11,810	4.59
Shuma		257,553	100

Tabela 10. Shpenzimet për reklama të subjekteve në shtypin ditor.

Grafi 7. Rendiça e gazetave sipas shpenzimeve për reklama të subjekteve politike.

3. Sipas subjektit dhe gazetës

Ndërkaq, tre subjektet që kanë shpenzuar më së shumti për reklamim në shtypin ditor, kanë bërë zgjedhjet dhe shpenzimet e mëposhtme:

PDK ka shpenzuar për reklama në gazetat si në vijim:

1	Epoka e Re	24.53%
2	Express	14.26%
3	Zëri	12.13%
4	Lajmi	9.94%
5	Info Press	9.89%
6	Kosova Sot	9.32%
7	Koha Ditore	7.93%
8	Bota Sot	6.56%
9	Tribuna	5.45%

AKR ka shpenzuar për reklama në gazetat si në vijim:

1	Bota Sot	19.22%
2	Zëri	17.33%
3	Epoka e Re	15.99%
4	Info Press	14.64%
5	Koha Ditore	12.48%
6	Express	7.84%
7	Lajmi	7.21%
8	Tribuna	5.29%
9	Kosova Sot	0.00%

Dhe LDK ka shpenzuar për reklama në gazetat si në vijim:

1	Zëri	42.21%
2	Koha Ditore	34.15%
3	Kosova Sot	6.02%
4	Bota Sot	5.05%
5	Info Press	3.96%
6	Lajmi	3.96%
7	Epoka e Re	2.49%
8	Tribuna	2.16%
9	Express	0.00%

Dh. Shpenzimet në ueb portale

Në hulumtim janë përfshirë reklamat e subjekteve politike në ueb portale, duke përfshirë këtu edhe ato të kandidatëve të tyre. Ueb portalet që janë përfshirë në këtë hulumtim janë: Telegrafi, Indeks Online, Bota Sot Online, Kosova Info, Express Online dhe Zëri Info. Reklamat që janë kalkuluar, kanë qenë të formateve të ndryshme dhe të vendosura në pozicione ndryshme në ueb portale. Çmimet e reklamave janë marrë nga ofertat e siguruar nga KDI prej secilit portal të lartpërmendur. Vlen të përmendet se kalkulimi i shpenzimeve në ueb portale ka qenë i vështirë: duke marrë parasysh që disa ueb portale kanë ndryshuar reklamat brenda këtyre dhjetë ditëve, ka pamundësuar kalkulimin e saktë të shpenzimeve për këtë kategori të shpenzimeve.

1. Shpenzimet në ueb portale sipas subjektit politik

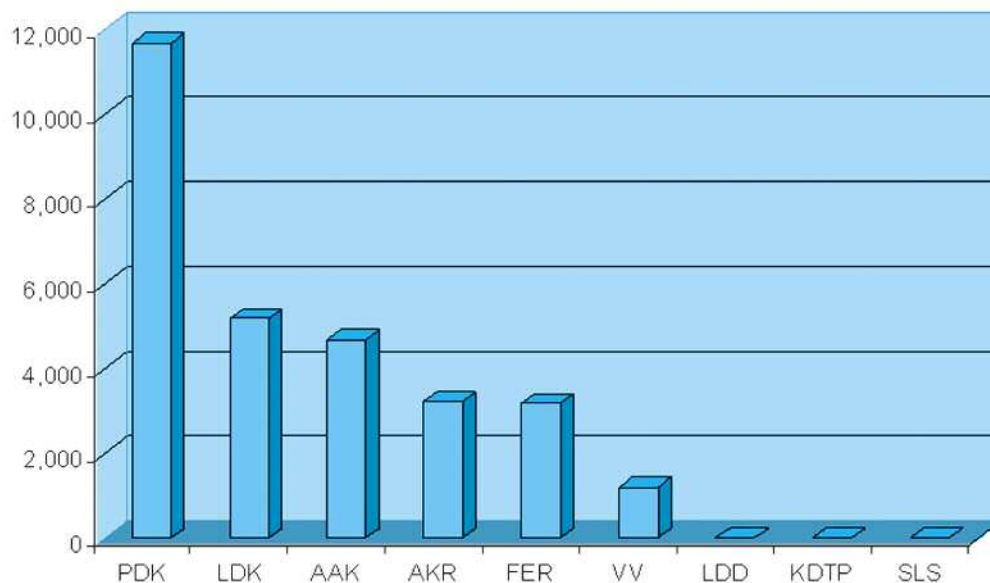
Shuma totale për 10 ditë është 29,224 Euro të shpenzuara nga të gjitha subjektet politike për reklamat e tyre në portalet e lartpërmendura. Sikurse është vërejtur edhe më parë, edhe për këtë kategori subjekti në pushtet PDK prin me 11,700 Euro ose 40.04 % të shpenzimeve të përgjithshme, dhe pas saj renditen LDK me 5,200 Euro ose 17.79 %, AAK me 4,700 Euro ose 16.08 %, ndërkaq LDD, KDTP e SLS renditen të fundi²³.

Tabela dhe trafikoni më poshtë shpjegojnë në hollësi shpenzimet e subjekteve për fushatë në ueb portale, duke u renditur nga subjekti që ka shpenzuar më së shumti deri tek ai që ka shpenzuar më së paku.

	Subjekti	Vlera në Euro	Përqindja
1	PDK	11,700	40.04
2	LDK	5,200	17.79
3	AAK	4,700	16.08
4	AKR	3,224	11.03
5	FER	3,200	10.95
6	VV	1,200	4.11
7	LDD	0	0
8	KDTP	0	0
9	SLS	0	0
	Shuma	29,224	100

Tabela 11. Shpenzimet e subjekteve politike për reklamat në ueb portale.

²³Vërejtje: Ky rezultat mund të jetë si pasojë e mos monitorimit të ndonjë ueb portali në gjuhën serbe apo turke, për komunitet përkatëse.

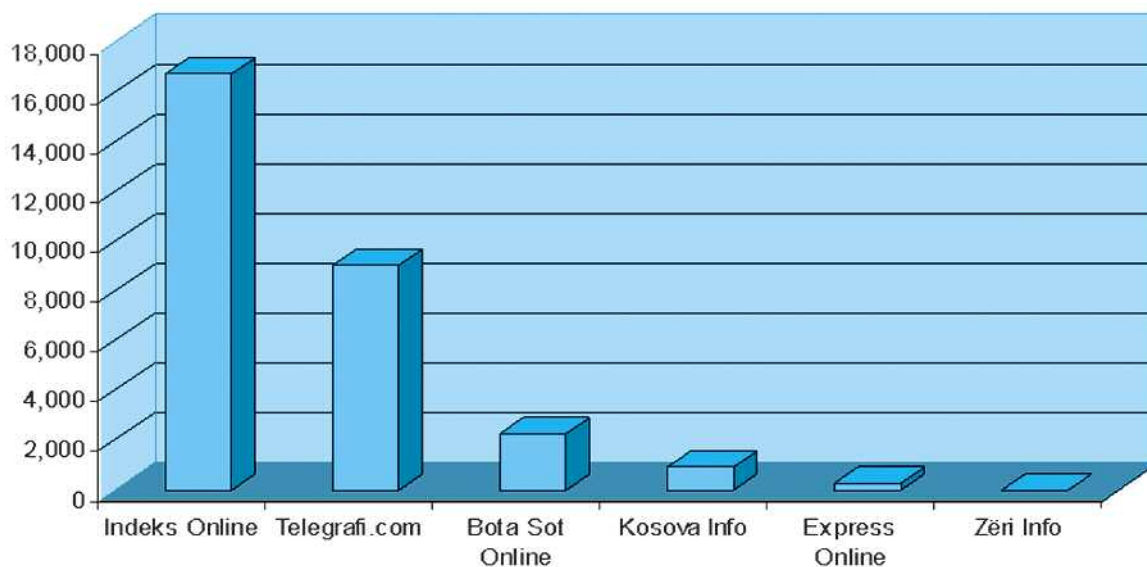
Grafi 8. Renditja e subjekteve sipas shpenzimeve për fushatë në ueb portale.

2. Sipas ueb portalit

Ueb portalet që kanë pasur më së shumti reklama të subjekteve politike janë: Indeks Online, Telegrafi, Bota Sot Online, Kosova.info, Express Online dhe Zeri.info. Për më shumë hollësi ju lutem shikoni tabelën dhe grafikun në vazhdim.

	Ueb Portalet	Vlera në Euro	Përqindja
1	Indeks Online	16,700	50
2	Telegrafi	9,024	31.37
3	Bota Sot Online	2,300	12.23
4	Kosova.info	900	4.79
5	Express Online	300	1.6
6	Zëri.info	0	0
	Shuma	29,224	100

Tabela 12. Shpenzimet për reklama të subjekteve sipas ueb portalit

Grafi 9. Renditja e ueb portaleve sipas shpenzimeve për reklama nga subjektet politike.

3. Shpenzimet sipas subjektit dhe ueb portalit

Ndërkaq, tri subjektet që kanë shpenzuar më së shumti për reklamim në ueb portale, kanë bërë zgjedhjet dhe shpenzimet e mëposhtme:

PDK ka shpenzuar për reklama në ueb portale si në vijim:

1. IndeksOnline.net	76.92 %
2. Telegrafi.com	20.51 %
3. GazetaExpress.com	5.56 %

LDK ka shpenzuar për reklama në ueb portale si në vijim:

1. IndeksOnline.net	48.08 %
2. Telegrafi.com	26.92 %
3. BotaSot.info	13.46 %
4. Kosova.info	11.54 %

AAK ka shpenzuar për reklama në ueb portale si në vijim:

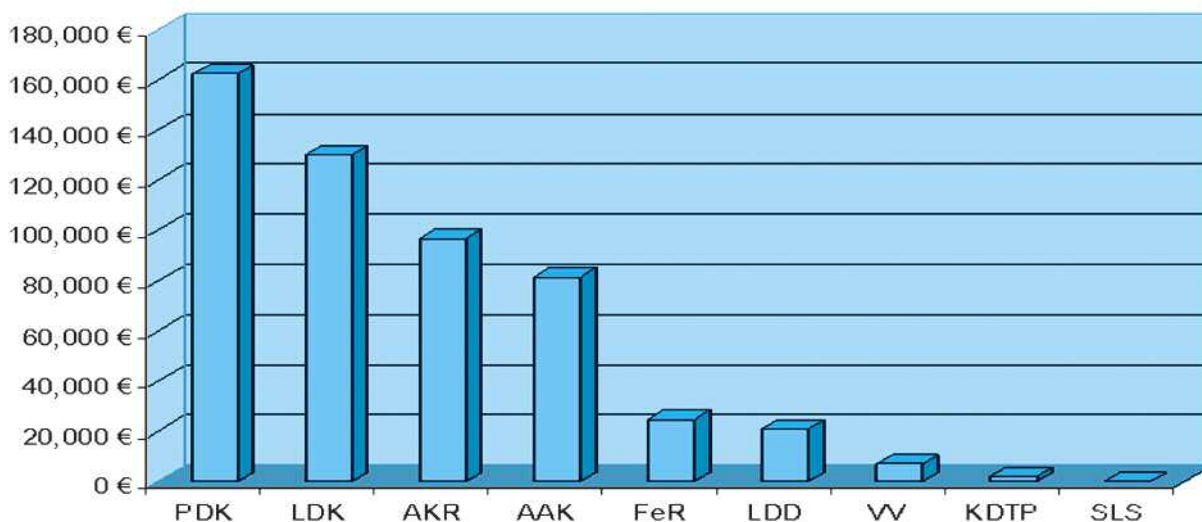
1. IndeksOnline.net	63.83 %
2. Telegrafi.com	25.53 %
3. BotaSot.info	10.64 %

E. Shpenzimet në televizione (TV) dhe radio

Subjektet politike, duke përfshirë partitë, kandidatët, koalicionet, edhe gjatë kësaj fushate gjithashtu kanë shpenzuar edhe për reklama nëpër TV dhe radio, për të përçuar mesazhet e tyre tek publiku. Shpenzimet e realizuara në këto medime janë siguruar nga Komisioni i pavarur për media, dhe ato janë të prezantuara si në vijim.

	Subjekti	TV	Radio	Shuma
1	PDK	160628	1990	162618
2	LDK	128880	1506	130386
3	AKR	96715	316	97031
4	AAK	80686	811	81497
5	FeR	24768	192	24960
6	LDD	20915	201	21116
7	VV	6657	495	7152
8	KDTP	600	1500	2100
9	SLS	0	0	0
	Shuma	519850	7010	526859

Tabela 13. Shpenzimet e realizuara për reklama në TV dhe radio²⁴.

Grafi 10. Shpenzimet e realizuara për reklama në TV dhe radio.

²⁴ Informatë e marrë nga Komisioni i Pavarur për Media (KPM).

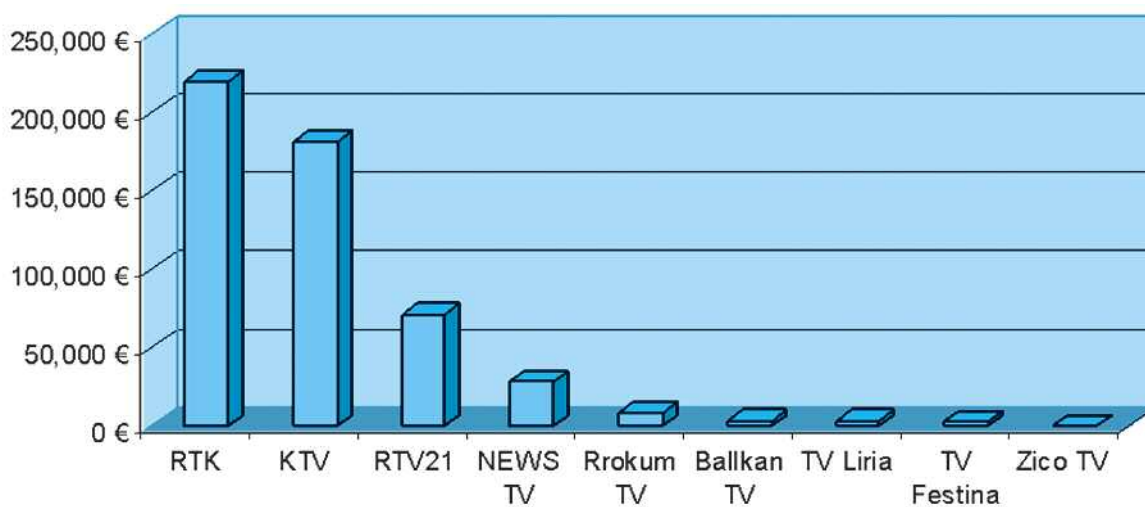

1. Sipas televizioneve (TV-ve)

Këto janë shpenzimet e realizuara nga subjektet politike për secilin Televizion të përfshirë në këtë studim.

	TV	Vlera
1	RTK	219549
2	KTV	181200
3	RTV21	71138
4	NEWS TV	28322
5	Rrokum TV	8575
6	Ballkan TV	3550
7	TV Liria	3398
8	TV Festina	3319
9	Zico TV	800
	Shuma	519849.55

Tabela 14. Shpenzimet për reklama të subjekteve në TV.

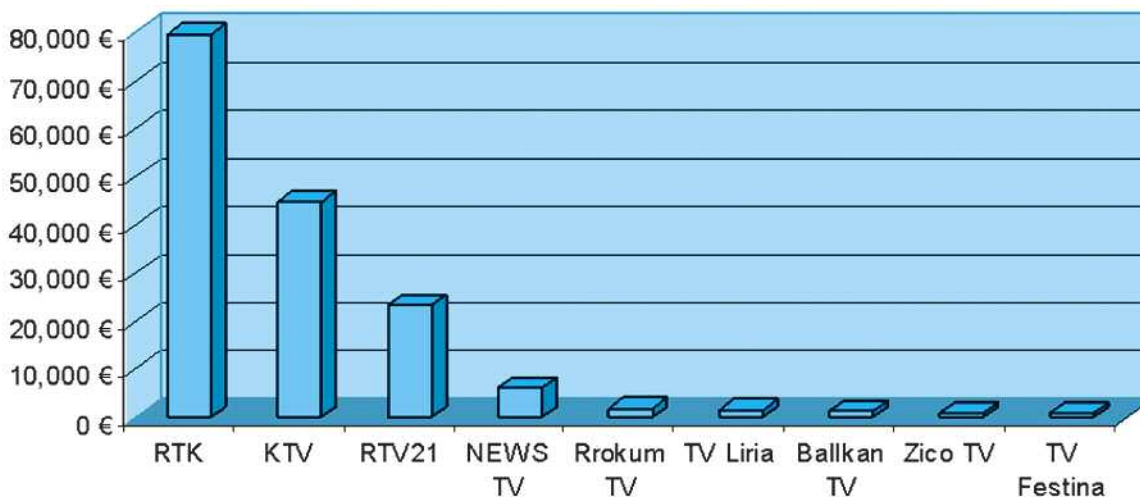
Grafi 11. Renditja e TV-ve sipas shpenzimeve për reklama nga subjektet politike.

2. Sipas subjekteve dhe televizioneve (TV-ve)

Ndërkaq, tri subjektet që kanë shpenzuar më së shumti për reklamim në TV kanë bërë zgjedhjet dhe shpenzimet e mëposhtme:

	TV	PDK	Përqindja
1	RTK	79708	49.62%
2	KTV	45000	28.02%
3	RTV21	23505	14.63%
4	NEËS TV	6113	3.81%
5	Rrokum TV	1965	1.22%
6	TV Liria	1552	0.97%
7	Ballkan TV	1200	0.75%
8	Zico TV	800	0.50%
9	TV Festina	785	0.49%
	Shuma	160627.54	100.00%

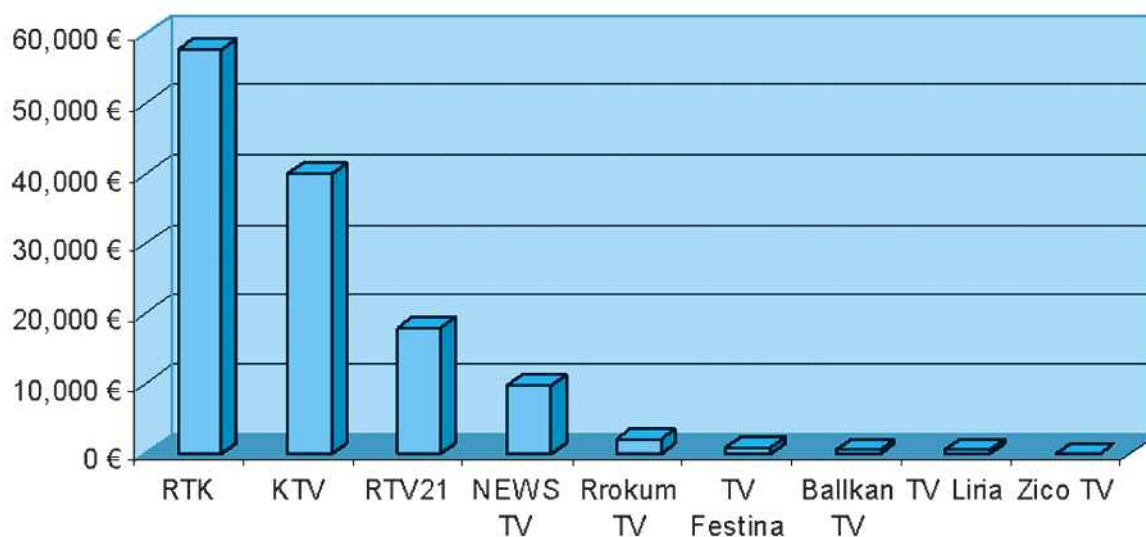
Tabela 15. Shpenzimet e PDK-së nëpër televizione.

Grafi 12. Shpenzimet e PDK-së nëpër televizione.

	TV	LDK	Përqindja
1	RTK	57720	44.79%
2	KTV	40000	31.04%
3	RTV21	17995	13.96%
4	NEËS TV	9714	7.54%
5	Rrokum TV	1950	1.51%
6	TV Festina	722	0.56%
7	Ballkan TV	400	0.31%
8	TV Liria	380	0.29%
9	Zico TV	0	0.00%
	Shuma	128880.12	100.00%

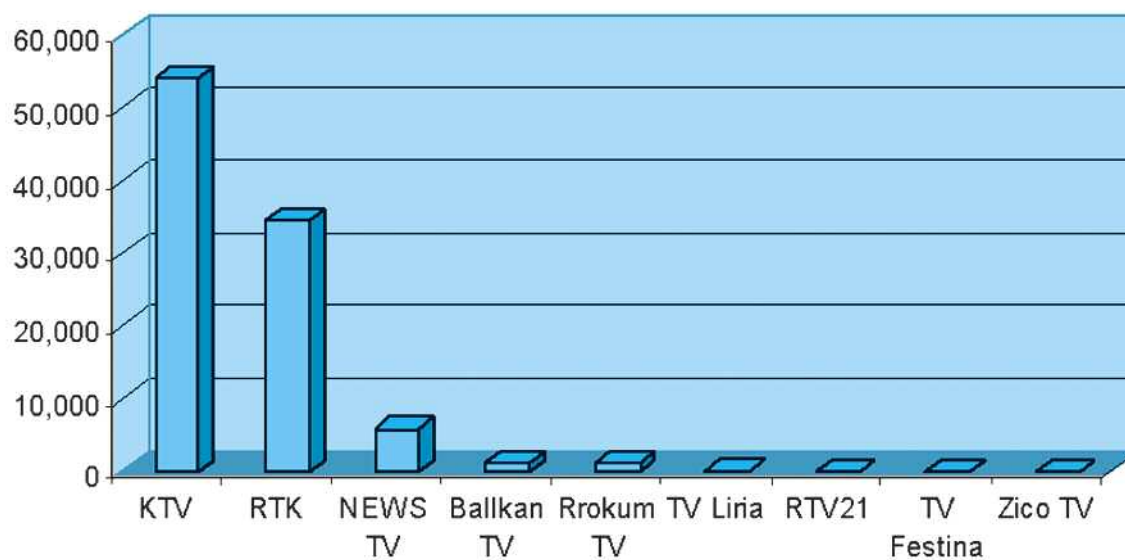
Tabela 16. Shpenzimet e LDK-së nëpër televizione.

Grafi 13. Shpenzimet e LDK-së nëpër televizione.

	TV	AKR	Përqindja
1	KTV	54,000	55.83%
2	RTK	34,493	35.66%
3	NEWS TV	5,820	6.02%
4	Ballkan TV	1,200	1.24%
5	Rrokum TV	1,162	1.20%
6	TV Liria	40	0.04%
7	RTV21	0	0.00%
8	TV Festina	0	0.00%
9	Zico TV	0	0.00%
	Shuma	96715.05	100.00%

Tabela 17. Shpenzimet e AKR-së nëpër televizione.

Grafi 14. Shpenzimet e AKR-së nëpër televizione.

III. PËRFUNDIME DHE REKOMANDIME

32

A. Përfundime

Nga të dhënat e vrojtura gjate këtij hulumtimi kemi ardhur në përfundim se subjektet politike për fushatën parazgjedhore të 12 dhjetorit 2010 kanë shpenzuar gjithsej 3,062,912 Euro , dhe renditen si më poshtë:

	Subjekti	Vlera në Euro	Përqindja
1	PDK	1,004,814	32.81
2	LDK	608,037	19.85
3	AKR	553,738	18.08
4	AAK	459,521	15
5	LDD	140,186	4.58
6	VV	105,017	3.43
7	KDTP	74,431	2.43
8	FER	66,507	2.17
9	SLS	50,661	1.65
	Shuma	3,062,912	100

Tabela 18. Shpenzimet e përgjithshme të subjekteve politike.

Nga rregulli që secili subjekt politik që merr pjesë në Zgjedhjet e Përgjithshme për fushatën parazgjedhore mund të ketë shpenzime maksimale deri në 815,318 Euro , mund të vërejmë se PDK është subjekti i vetëm që ka kaluar limitin e shpenzimeve.

Ndonëse, ligji mbi për zgjedhjet e përgjithshme në Republikën e Kosovës obligon subjektet politike që të bëjnë transparente financimin e tyre, për shkak të mungesës së vullnetit të tyre subjektet vazhdojnë të jenë të mbyllura duke neglizhuar kështu çdo rregull dhe ligj, i cili potencialisht mund të zbuloj financimin e tyre.

Po ashtu, tek shumica e subjekteve politike, vërehet një mospërputhje e madhe në mes të shpenzimeve të deklaruara në KQZ dhe atyre të cilat KDI ka arritur ti evidentojë gjatë monitorimit në teren. Ndërsa, donacionet e subjekteve politike të paraqitura në KQZ, janë vlera shumë më të ulëta dhe që nuk përkojnë me shumatat e donacioneve të mundshme të cilat KDI ka mundur ti llogaritë.

Bazuar në këto të gjetura, vërehet qartë se subjektet politike nuk kanë ndryshuar aspak sjelljet e tyre, gjë që u jep më pak të drejtë atyre që ta bindin opinionin e gjerë se, përkushtimi i tyre është garantimi i një qeverisje transparente dhe llogaridhënëse.

Dhe në fund, për të bërë përfundime të tjera dhe më të sakta duhet pritur pasqyrat financiare dhe përfundimtare të subjekteve politike për fushatën e 12 dhjetorit., që duhen dorëzuar në KQZ, si dhe Raportin e Auditimit ²⁷.

²⁵ **Vërejtje:** Këtu nuk përfshihen shpenzimet për: produksionin e spoteve televizive, radio reklamave, dizajnimin e reklamave të shtypura, paga e stafit të angazhohet telefon për organizatorët e aktiviteteve ar në fushate , kompanite/ menaxheret e kontraktuar për ta menaxhuar të gjithë procesin e fushates.

²⁶ Shih I. Hyrje, A. Baza ligjore, paragrafi i fundit.

²⁷ Ligji nr. 03/L-073 për zgjedhjet e përgjithshme në Republikën e Kosovës, i hyrë në fuqi më 15 qershor 2008, Neni 40.1.

B. Rekomandime

1. KQZ duhet të shqiptojë gjoba, veçanërisht duke zbatuar Nenin 6: Sanksionet, të Rregullës Zgjedhore Nr. 12/2009: Kufizimi i shpenzimeve të fushatës dhe deklarimi financiar.

2. Dispozitat ligjore që përcaktojnë sanksione dhe gjoba për kufizimet e shpenzimeve, posaçërisht Rregulla Zgjedhore Nr 12/2009, paragrafi 6.5.b, duhet të përcaktojnë qartë gjobat në rastet kur subjektet politike tejkalojnë limitin e shpenzimeve të përcaktuar me ligj.

3. Në Ligjin për Financimin e Subjekteve Politike duhet të përcaktohet qartë afati kohor kur KQZ duhet të publikojë Dosjen e Informimit Publik (Neni 7, Rregulla Zgjedhore 12/2009) në faqen zyrtare të KQZ-së dhe në Zyre të KQZ-së, si për fushatë ashtu edhe për financimin vjetor.

1. Subjektet politike duhet ti trajtojnë me seriozisht rekomandimet e auditorit të prezantuar në raportin për fushatën zgjedhore komunale në vitin 2009, si dhe ti zbatojnë ato në mënyre të duhur, më konkretisht:

- a) Të dorëzojnë raportet financiare me kohe,
- b) Të dorëzojnë deklarata financiare të sakta dhe të plotësuara në mënyrë të drejtë,
- c) Të dorëzojnë dëshmi mbi të hyrat dhe shpenzimet
- d) Të deklarojnë kontributet dhe donacionet,
- e) Të evitojnë nënvlerësimin e shpenzimeve,
- f) Të bëjnë regjistrimin e mjeteve,
- g) Të përcaktojnë nga një zyrtar përgjegjës për financa,
- h) Të ofrojnë dëshmi mbi gjendjen dhe transaksionet në xhironlogaritë bankare.

Këto rekomandime në të ardhmen do të duhej t'ju ndihmonin subjekteve e politike që ti evitojnë lëshimet dhe gabimet e njëjta, me ç'rast do të arrihej rezultati i ngritjes së transparencës në financimin e subjekteve politike, çka edhe është synim i projektit CRINIS.

IV. Referenca

34

Open Society Institute (2005): Monitoring Election Campaign Finance, A handbook for NGOs. Justice in Action Series. Central European University Press.

Ligji nr. 03/L-073 për Zgjedhjet e përgjithshme në Republikën e Kosovës, i hyrë në fuqi më 15 qershor 2008.

Ligji nr. 03/L-256 për Ndryshimin dhe plotësimin e ligjit nr. 03/L-073 i hyrë në fuqi më 29 tetor 2010.

Ligji nr. 03/L-174 për Financimin e subjekteve politike i hyrë në fuqi më 5 nëntor 2010.

UNMIK Rregullorja nr. 2004/11 mbi Regjistrimin dhe veprimin e partive politike në Kosovë e hyrë në fuqi më 5 maj 2004.

Komisioni Qendror Zgjedhor - KQZ Rregulla Zgjedhore nr. 12/2009 Kufizimi i shpenzimeve të fushatës dhe deklarimi financiar e hyrë në fuqi më 25 qershor 2009.

Komisioni i Pavarur për Media, Librat Financiar të dorëzuara nga kompanitë e medimeve.

V. Mirënjohje

KDI falënderon:

Vëzhguesit dhe koordinatorët e angazhuar, për përkushtimin dhe motivimin e tyre të treguar për të kryer punën me sukses.

Kuvendet Komunale Zgjedhore (KKZ), për gatishmërinë e tyre për të ndarë informacionet mbi agjendat e subjekteve politike për fushatën zgjedhore 2010.

Personeli i departamenteve të marketingut të gazetave ditore dhe të ueb portaleve të përfshira në këtë hulumtim, prej të cilëve kemi siguruar ofertat me çmime për reklamat.

Komisioni i Pavarur për Media (KPM) për shpалosjen dhe sigurimin e raporteve financiare të dorëzuara nga mediumet.

Komisionin Qendror Zgjedhor (KQZ), për gatishmërinë për t'ju përgjigjur çdo kërkesë të KDI-së.

Subjektet politike të cilat kanë qenë të hapura për të siguruar informatat e nevojshme.

Ekipin nga Transparency International Secretariat, Tinatin Ninua & Cornelia Abel për mbështetjen e dhënë gjatë hulumtimit.

VI. SHTOJCA

36

A. Lista e tabelave dhe grafikëve

1. Tabelat

Tabela 1. Shumat e ndara nga Fondi për mbështetjen e fushatës zgjedhore të subjekteve politike sipas përfaqësimit në Kuvendin e Republikës së Kosovës në mandatin e fundit (2007-2010).

Tabela 2. Situata e raportimit të deklaratave financiare nga subjektet politike në KQZ për zgjedhjet komunale 2009.

Tabela 3. Shpenzimet e përgjithshme të subjekteve politike.

Tabela 4. Ndryshimi në mes të shpenzimeve dhe shumave të ndara nga Fondi.

Tabela 5. Shpenzimet dhe donacionet e deklaruara nga subjektet politike deri më 22 mars 2011.

Tabela 6. Shpenzimet për aktivitete të subjekteve politike.

Tabela 7. Shpenzimet e subjekteve politike për aktivitete për çdo ditë të fushatës.

Tabela 8. Shpenzimet e subjekteve për secilën komunë.

Tabela 9. Shpenzimet për shtypin ditor.

Tabela 10. Shpenzimet për reklama të subjekteve në shtypin ditor.

Tabela 11. Shpenzimet e subjekteve politike për reklamat në ueb portale.

Tabela 12. Shpenzimet për reklama të subjekteve sipas ueb portalit.

Tabela 13. Shpenzimet e realizuara për reklama në TV dhe radio²⁸.

Tabela 14. Shpenzimet për reklama të subjekteve në TV.

Tabela 15. Shpenzimet e PDK-së nëpër televizione.

Tabela 16. Shpenzimet e LDK-së nëpër televizione.

Tabela 17. Shpenzimet e AKR-së nëpër televizione.

Tabela 18. Shpenzimet e përgjithshme të subjekteve politike.

2. Grafikët

Grafi 1. Renditja e subjekteve politike sipas shpenzimeve të përgjithshme gjatë fushatës.

Grafi 2. Shpenzimet e deklaruara nga subjektet politike deri më 22 mars 2011.

Grafi 3. Renditja e subjekteve politike sipas shpenzimeve për aktivitete.

Grafi 4. Shpenzimet e subjekteve politike për çdo ditë të fushatës.

Grafi 5. Shpenzimet e subjekteve për komunë.

Grafi 6. Renditja e subjekteve sipas shpenzimeve për fushatë në shtypin ditor.

Grafi 7. Renditja e gazetave sipas shpenzimeve për reklama të subjekteve politike.

Grafi 8. Renditja e subjekteve sipas shpenzimeve për fushatë në ueb portale.

Grafi 9. Renditja e ueb portaleve sipas shpenzimeve për reklama nga subjektet politike.

Grafi 10. Shpenzimet e realizuara për reklama në TV dhe radio.

Grafi 11. Renditja e TV-ve sipas shpenzimeve për reklama nga subjektet politike.

Grafi 12. Shpenzimet e PDK-së nëpër televizione.

Grafi 13. Shpenzimet e LDK-së nëpër televizione.

Grafi 14. Shpenzimet e AKR-së nëpër televizione.

²⁸ Informatë e marrë nga Komisioni i Pavarur për Media (KPM).

(Mund të fotokopjohet)

Demokracia në Veprim
Demokratija na Delu
Democracy in Action

B. Formulari

Formulari për monitorimin e shpenzimeve të fushatës

Monitoruesi: _____ Data: _____
Subjekti politik: _____ Komuna: _____
Numri i pjesëmarrësve: _____ Lokacioni: _____

Lloji i aktivitetit:

Takim

- ambient i hapur   qendra e qytetit   shtëpi e kulturës   stadium i hapur
- sallë sportive **me** binë   sallë e kuvendit komunal   sallë hoteli   sallë restoranti
- sallë sportive **pa** binë   tjetër

Ndejë

- shtëpi e kulturës   sallë hoteli   sallë restoranti   sallë e kuvendit komunal

Seminar /Ligjëratë

- shtëpi e kulturës   sallë hoteli   sallë restoranti   sallë e kuvendit komunal

Promovimi i aktivitetit (G)

- posterë _____   lajmërimi publik _____   lajmërimet në media _____   tjetër _____

Politikanë dhe personalitete të rëndësishme (lista e atyre që janë të pranishëm dhe funksioni i tyre, nëse dihen)

Emri: _____	Funksioni/Titulli: _____
Emri: _____	Funksioni/Titulli: _____
Emri: _____	Funksioni/Titulli: _____
Emri: _____	Funksioni/Titulli: _____
Emri: _____	Funksioni/Titulli: _____

Argëtimi i simpatizantëve: identiteti i muzikantëve/humoristëve, etj. dhe kohëzgjatja e argëtimit (A9)

Emri: _____	Funksioni/titulli/kohëzgjatja: _____
Emri: _____	Funksioni/titulli/kohëzgjatja: _____
Emri: _____	Funksioni/titulli/kohëzgjatja: _____
Emri: _____	Funksioni/titulli/kohëzgjatja: _____
Emri: _____	Funksioni/titulli/kohëzgjatja: _____

Ofrimi i transportit (për simpatizantë, organizatorë, udhëheqës të subjekteve, etj., G ose F)

☐ Automobila	Për kë: _____	Numri _____	Pronësia _____
☐ Autobusë	Për kë: _____	Numri _____	Pronësia _____
☐ Minibusë	Për kë: _____	Numri _____	Pronësia _____
☐ Limuzina	Për kë: _____	Numri _____	Pronësia _____

DEMOKRACIA NË VEPRIM – ZGJEDHJET 2010

(Mund të fotokopjohet)

Përshkruaj shkurtimisht ngjarjen (kohëzgjatja, aktivitetet, pjesëmarrja)

Komente shtesë

Nënshkrimet

Vëzhguesi/ja

Koordinatorja/i

FORMULARI PËR MONITORIMIN E SHPENZIMEVE TË FUSHATËS WWW.DEMOKRACIANEVVEPRIM.ORG

40

DEMOKRACIA NË VEPRIM – ZGJEDHJET 2010

(Mund të fotokopjohet)

CRINIS				
Monitorimi i financimit të fushatave				
Ref	Lloji i shpenzimit	Sasia	Çmimi	Shuma
A	AKTIVITETI	Total		0.00
1	Qiraja			0.00
2	Zërimi			0.00
3	Ndriçimi			0.00
4	Reflektor me ngjyra për zbukurimin e skenës			0.00
5	Pllakati i madh në skenë me logo			0.00
6	Gjeneratorë			0.00
7	Postera			0.00
8	Fletushka			0.00
9	Pagesa për këngëtarët, humoristët, etj.			0.00
10	Flamuj			0.00
11	Kapela			0.00
12	Bluza			0.00
13	Shkrepëse			0.00
14	Balona			0.00
15	Lapsa			0.00
16	Emblemë ngjitëse			0.00
17	Pije			0.00
18	Ushqim			0.00
19	Transporti			0.00
B	REKLAMAT NË RRUGË	Total		0.00
1	Billborda			0.00
2	Postera			0.00
3	Fletëpalosje			0.00
F	RAPORTIME PËR KEQPËRDORIME	Total		0.00
1	Automjete Zyrtare			0.00
2	Shërbyes civil gjatë orarit të punës			0.00
3				0.00
G	SHPENZIME TJERA	Total		0.00
1				0.00

FORMULARI PËR MONITORIMIN E SHPENZIMEVE TË FUSHATËS WWW.DEMOKRACIANEVEPRIM.ORG

Table of Contents

40

I. Introduction	41
A. Legal framework	42
B. Brief summary on the political subject's transparency on finance Disclosures	44
The most common errors of political subjects during 2009 according to audit report	46
Political subject performance in report to the transparency of their financing during pre-electoral campaign 2010	47
II. Results and data analysis	48
A. Research Methodology	48
B. General Results	49
C. Costs of political subjects declared in CEC until March 22nd, 2011	50
D. Expenditures per activities (public meetings and street advertising)	52
1. Daily expenditures for pre-election activities	53
2. Expenditures per municipality	54
E. Political subject expenditures in the daily newspapers	56
1. Newspaper advertising expenditures per political subject	56
2. Political subjects' expenditures per newspaper	58
3. Expenditures by political subject and newspaper	59
F. Political Subject expenditures in web portals	60
1. Expenditure in web portals by political subject	60
2. Expenditures per web portals	61
3. Expenses per political subject and web portal	62
G. Political subject expenditures on TV and Radio ads	63
1. Party expenditures by TV channels	64
2. Subjects that made most expenses in TV channels	65
III. Conclusions and Recommendations	65
A. Conclusions	68
B. Recommendations	69
IV. References	70
V. Acknowledgements	71
IV. Appendixes	72
A. List of tables and charts	72
B. The form	73

1. INTRODUCTION

The Kosova Democratic Institute (KDI) as part of its activities has the realization of the project called "CRINIS", which aims to shed some light on the issue of money in politics. The concept of this project has been developed by the prominent international anti corruption organization called Transparency International and as such has been implemented in numerous world countries, and lately in the countries of western Balkans such as Albania, Croatia, Kosovo, Macedonia and Serbia.

The goal of this project is to evaluate the existing framework and the implementation of this legislation in the aspect of the transparency of finances in politics. According to the results of this research, KDI establishes advocacy activities in order to promote reforms aiming at improving and implementing the existing legislation.

With this project, KDI has monitored the political party spending during pre-election campaign (Dec 1 to Dec 10, 2010) for general elections of the December 12th, 2010 for the Assembly of the Republic of Kosovo.

With term monitoring, KDI refers to systematic and impartial observation and documentation of a specific process in a given period of time. The overall goal of the observation efforts is to contribute to an environment where corruption is unlikely spread or not feasible through promotion of genuine legislative reforms and implementation of such legislation.

The organization Open Society Institute, which cooperated, with Transparency International (TI) in implementing the similar project in Latin America defines that financing of election campaigns shall include "gained and spent resources from political subjects in election campaigns". KDI is mainly focused on monitoring the spending of political parties in election campaign. Considering the fact that kosovar public was never provided with the information on how much political subjects spend on their pre-election campaigns, KDI aspires to become the first organization to undertake such step.

---

¹Open Society Institute (2005): Monitoring Election Campaign Finance, A handbook for NGOs. Justice in Action Series. Central European University Press, p. 14.

A. Legal framework

The financing of political parties is regulated with two laws: Law on General Elections in the Republic of Kosovo², and Law on Financing of political parties³ as well as with Election Rules and other decisions issued by Central Election Committee of the Republic of Kosovo⁵.

According to Article 7 of the Law on Financing of Political Parties “the public financing of political subjects is made through the Fund for supporting the political parties within the Budget of the Republic of Kosovo” which “functions within the Central Election Committee”. These financial means “are used for financing pre-electoral and electoral activities, financing’ the Assembly working groups and other regular activities of political subjects” and as such “cannot exceed 0.17% of the Budget of Kosovo⁶”. Considering the fact that revised budget for 2010 was 1,256,000,000 Euro⁷, there of the fund for political subjects for 2010 was 2,135,200 Euro or 0.17% of the total Kosovo budget. The article 9 of this law regulates the allocation of these funds “among the political subjects represented in the Assembly according to the number of seats for that mandate”.⁸

“Upon the proposal of the Government, the Assembly shall allocate funds, but not exceeding 0.05% of Kosovo Budget, to finance the local and central elections campaigns related to regular or extraordinary elections”⁹. This entails that for financing the pre-election campaigns only, are allocated 628,000 Euro and as such 90% of funds are given to political subjects “based on the number of seats in the Assembly” in the last elections, and 10% of the funds is allocated proportionally to recently registered political subjects and certified ones by the Central Election Committee”¹⁰.

According to the article 10, we can conclude that political parties represented in the Assembly according to general elections of 2007, for this electoral campaign were given in total 565,200 Euro, as outlined below:

² Law 03/L-073 on General Electios in Republic of Kosovo, entered into force on June 15, 2008 and Law 03/L-256 on amending and supplementing the Law 03/L-073 entered into force on October 29, 2010.

³ Law 03/L-174 on financing of the political parties.

⁴ Law 03/L-073 on General Elections in Republic of Kosovo, Articles 64 and 128.

⁵ Remarks: Legal provisions missing in new laws are covered by UNMIK regulation no 2004/11 on Registration and operation of political parties in Kosovo, entered into force on May 5, 2004

⁶ Law 03/L-174 on financing of the political parties, Article 7 Funds for the support of political subjects

⁷ Law 03/L-174 on financing of the political parties, Article 9 Allocation of public financial funds.

⁸ Law 03/L-174 on financing of the political parties, Article 9 Allocation of public financial funds.

⁹ Law 03/L-174 on financing of the political parties, Article 10 Allocation of funds for election campaign.

¹⁰ Ligji nr. 03/L-174 on financing of the political parties, Article 10 Allocation of funds for election campaign.

	Political party	Number of deputies on last mandate	Amount in Euro	Percentage
1	PDK	37	174,270	30.83
2	LDK	25	117,750	20.83
3	AKR	13	61,230	10.83
4	AAK	13	61,230	10.83
5	LDD	11	51,810	9.17
6	SLS	8	37,680	6.67
7	7+	7	32,970	5.83
8	PDAK	3	14,130	2.5
9	SDSKIM	2	9,420	1.67
10	SNS	1	4,710	0.83
	Total	120	565,200	100

Table 1. Allocated amounts from the Fund for supporting the political parties according to representation in the Assembly of Republic of Kosovo according to last mandate (2007-2010).

Recently registered political subjects and those certified by Central Election Committee (CEC) were proportionally being distributed 62,800 Euro or 10% of total financial means allocated for the subjects electoral campaign.

In the other side, CEC with the Electoral Rule no 12/2009 on Campaign spending limit and financial disclosures has limited spending during election campaign for the elections of Assembly of the Republic of Kosovo in “500 Euro for 1000 registered voters” , or 0.50 Euro for each registered voter.

Also, according to CEC’s decision of November 29, 2010 on certification of final voter’s list for the December 12th, 2010 Kosovo Assembly Elections; the total number of registered voters is 1,630,636. According to this, every political subject participating in the General Elections for a 10-day pre-election campaign shall not spend more than 815,318 Euro.

¹¹ CEC Election Rule 12/2009 Campaign spending limit and financial disclosures, Article 2: Campaign spending limit and contributions, Paragraph 1.

B. BRIEF SUMMARY ON THE POLITICAL SUBJECT'S TRANSPARENCY ON FINANCE DISCLOSURES

Since the postwar stage to date, political subjects lacked the will to disclose their financial reports, including their incomes, contributions, financial sources, assets, obligations, capital and expenditures.

According to recent information obtained by CEC, although the UNMIK regulation 2004/11 (on registration and operation of political parties in Kosovo) existed and as such obliged political subjects to submit their financial reports, the political subjects have continuously violated the law and often were subject of imposed sanctions, initially from OSCE and later by CEC.

Moreover, the last audit report on political subject's financial disclosures for local elections of 2009, highlights facts that political subjects, even these days continue to neglect the implementation of any rule or law that coerces them to disclose their financial reports. According to this report, the indicative aspects that has been taken into account and that made possible the verification if financial disclosures were properly declared by the political subjects are:

- If political subject keeps the adequate evidence on financial transactions;
- If financial disclosures are properly filled and submitted in time;
- If political subjects abide by the existing laws and regulations on financial disclosures
- If their financial disclosures truly represent the financial sources and their spending during pre-electoral campaign;
- If contributions have been collected in accordance to Law 2004/2;
- If expenditures have been reported by branches and municipalities;
- If reported spending does not exceed the limits allocated amounts per municipalities and that is consistent with the reporting period;
- Verification if the of political subjects that have wined the seats;
- The verification of financial disclosures at third parties (Tax Administration of Kosovo, Cadastral Office, Office for business registration, Banks etc);
- If preliminary and final reports were drafted according to a specified template and timing
- Revision and completion of correction reports of the political parties;

---

¹²The legal audit company "Universum Audit" was responsible for auditing the political subjects for local elections of 2009, which performed an audit according to international audit standards (contract 320/10/060/211of date 02.09.2010).

In order to understand the readiness of the political subjects to submit their financial reports for local elections of 2009, please refer to the table below:

Number of political subjects participated in elections	Political Subjects did submitted the financial statements at CEC	Political Subjects did not submitted the financial statements at CEC	Round of election
79 Political Subjects	58 Political Subjects	21 Political Subjects	I
8 Political Subjects (SNSD, Rufki Suma, SLS, PDK, LDD, AKR, AAK, LDD)	6 Political Subjects (SNSD, Rufki Suma, SLS, PDK, LDD, AKR, dhe LDD)	2 Political Subjects (AAK, LDK)	II
2 Political Subjects (LDK, PDK)	1 Political Party (LDK)	1 Political Party (PDK)	Repeating of round II , municipality of Prizren, Lipjan and Gjilan
2 Political Subjects (LDK, PDK)	1 Political Party (LDK)	1 Political Party (PDK)	Extraordinary Elections, municipality of Istog-round I

Table 2. Financial statements reported at CEC, local elections 2009.

THE MOST COMMON ERRORS OF POLITICAL SUBJECTS DURING 2009 ACCORDING TO AUDIT REPORT

As outlined on the table above, political subjects have failed to submit their financial disclosures in time and for each election round, main political subjects in particular. The report also emphasizes that although the majority of political subjects have submitted their financial disclosures at CEC, this information was either incomplete and/or incorrect. For several committed spending, political subjects were not able to provide the necessary documentations to demonstrate if these expenditures were real in comparison to what is declared.

The other significant and serious fact is that political subjects have continuously hesitated to disclose the origin of the finances donated by the private individuals and businesses. In few cases where the origin of the funding has been declared, the supporting documents required by law such bank statements or other transaction receipts were not provided. The lack of financial officers, frequent officer replacements, or insufficient professionalism to deal with financial issues consist the real weaknesses and components that characterize the existing political subjects.

Another relevant fact that has characterized almost all political subjects is the non-declaration or underestimation of the expenses for various activities such as: renting cars, fuel, television spots, radio ads, billboards, office rent, financial reimbursement for various services and observers.

An additional significant component that might be helpful on revealing of the political subject's financial sources is the disclosure of the bank statements, the access of which was denied to the auditor.

The concrete recommendations presented through the auditor's report for 2009¹³, shall help the political subjects and shall be seen as guidelines for political subjects to avoid the repetition of committed faults and mishaps.

---

¹³ Audit Report 2009 <http://www.kqz-ks.org/SKQZ-WEB/al/materiale/raportiauditimit2009.pdf>

POLITICAL SUBJECT PERFORMANCE IN REPORT TO THE TRANSPARENCY OF THEIR FINANCING DURING PRE-ELECTORAL CAMPAIGN 2010

In order to present a more accurate report with regards to submitting the financial disclosures of political subjects, KDI has continuously communicated with main political subjects that were monitored during pre-electoral campaign. According to generated information by political subjects, majority of them have submitted their reports to CEC according to deadlines stipulated by the law. An exception would make the Democratic Party of Kosova (PDK), which made it impossible to obtain any information regarding this issue. They have stated that this is as a result of lacking a financial officer.

In order to verify if political subjects abided by the law on their financing, moreover to have a closer view if these reports were genuinely submitted by political subjects, that are monitored and included in this research, KDI since January of this year to date has made continuous requests to CEC to have access to the financial disclosures of political subjects. Although both laws, on general elections and financing of political subjects oblige CEC to create records/files of the financial disclosures submitted by political subjects that would be accessible for public, CEC failed to implement such duty. Not to mention the legal obligation of CEC to publish those disclosures on its official web page, which obligation again, has not been fulfilled.

All KDI requests addressed to CEC in order to access party's financial disclosures of 2010 have been neglected and disregard by CEC up to the end of the deadline, precisely up to March 22 of 2011. After analyzing this situation and facts, KDI concludes that the existing legal loopholes are presumably making possible for the CEC to prolong the deadline for publishing these financial disclosures. As it is, the legal framework does not specify the timeline when CEC shall publish these financial disclosures and if those shall be published in CEC's official website, before or after the audit.

According to KDI findings, the major party violations that were observed during pre-election campaign of 2010 include: underestimation of the spending, non-disclosure of assets, partial disclosure of incomes and outcomes or rather non-disclosure of those, non disclosure of private donors, the lack of evidence for spending, the lack of documentation that reveals the bank account statement, the submission of financial disclosures after the deadline sanctioned by law, and parties spending above allowed limits as précised by law/overspending. It's very important to stress out that all aforementioned violations have occurred during the pre-election campaign of 2009 elections. Regardless of the fact that the auditor has addressed specific recommendation to the parties to prevent the occurrence of these violations, political subjects continue to perform the same which in addition qualifies them as non-accountable and target to what NGOs continue to address critics.

II. RESULTS AND DATA ANALYSIS

A. Research Methodology

In order to observe the campaign spending of political subjects, KDI engaged staff comprised of 60 qualified observers that have followed party activities during pre-election campaign in 34 municipalities in the territory of the Republic of Kosovo. With at least one observer allocated per municipality. All municipalities were organized in total nine regions, and their respective coordinators. The focus of monitoring activities was the pre-election campaign activities of political subjects as follows:

- PDK, LDK, AKR, LDD, AAK¹⁵
- KDTP, SLS¹⁶
- Vetëvendosje, FER¹⁷.

KDI observers were actively engaged in monitoring the party activities in respective municipalities by taking the evidence of the campaign expenditures. All data was recorded on the specific form and submitted to coordinators and responsible staff that has to enter the data in the database. In addition to the form, the observers have submitted other evidence, such as different pictures of political subjects' events.

In forms, observers have recorded items and spent quantities for activities by political subjects and other "long-life" promotional material utilized outside of campaign activities such as: city posters/lights, posters, billboards etc. Observers were requested to identify and record the abuse with government/public property such as utilization of government vehicles for campaign purposes, participation of civil servants in campaign activities during their regular working hours¹⁸ and/or participation of children in such activities.

In addition, KDI monitored the political subject's advertising materials in all daily newspapers and most visited web portals in country. The calculation of the advertising costs has been achieved through obtaining offers from newspapers and web-portals.

With regards to determining the political subject's spending for advertising during pre-election campaign, KDI refers to the data provided by Independent Media Committee (IMC), and data obtained by individual media companies. Also, in the calculation of the costs are not included possible discounts that differed by different companies. While in this monitoring are also not included costs of production of TV video spots, radio audio-spots, design of printed material, as well as the costs for the hired companies to manage and design the campaign, which costs can also increase more the total costs of campaign.

¹⁴ In municipalities of Leposaviq, Zubin Potok, Zveçan and north of Mitrovica, KDI was unable to find observers or partners.

¹⁵ Political parties that have achieved election threshold of 5% and are represented in the last mandate of Kosovo Assembly

¹⁶ Political subjects representing minorities in the assembly

¹⁷ Newly registered political subjects

¹⁸ Please see attached the form at the section of appendixes

B. General Results

Based on monitoring activities, KDI concludes that overall spending of all political subject's for campaign activities , for advertising in daily newspapers, web portals, TV and radio reaches the total of 3,062,912 Euro . Table 2 and Chart 1 illustrate in a detailed manner the above mentioned spending. PDK leads with 32.81% of total expenditures followed by LDK with 19.85%. SLS remains the last in the table with only 1.65%.

	Party	Amount in Euro	Percentage
1	PDK	1,004,814	32.81
2	LDK	608,037	19.85
3	AKR	553,738	18.08
4	AAK	459,521	15
5	LDD	140,186	4.58
6	VV	105,017	3.43
7	KDTP	74,431	2.43
8	FER	66,507	2.17
9	SLS	50,661	1.65
	Amount in total	3,062,912	100

Table 3. Overall political subjects expenses.

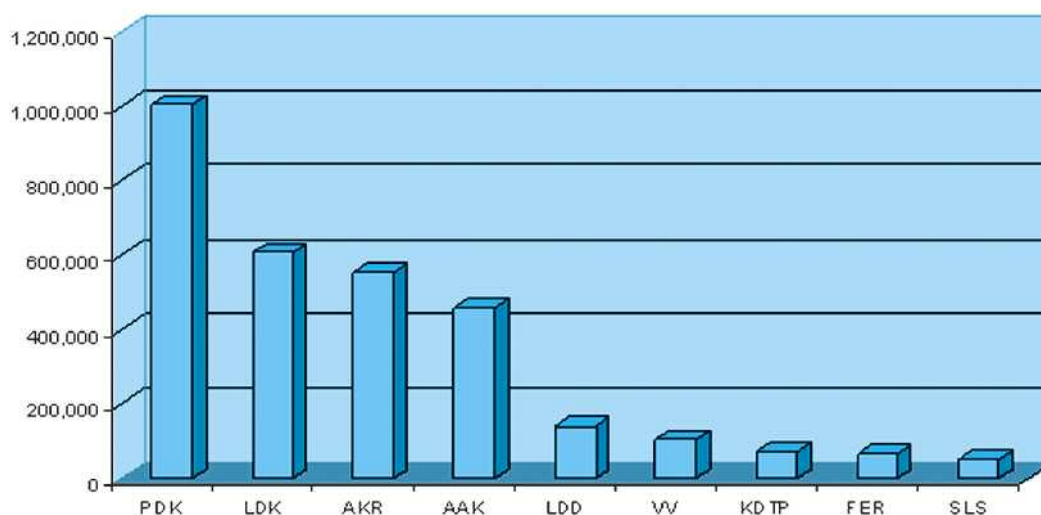

Chart 1. Overall expenses made by each political subject.

¹⁹ The expenditures for city lights/street advertising, billboards and other posters are also included.

²⁰ **Remarks:** The contractual expenditures for salaries, phone and campaign activity organizers are not included.

The table below presents the difference between the amounts that political subjects have spent during campaign and the amounts that those parties were granted from the government fund for pre-election campaign.

	Political subject	Total expenditures	Allocated amount from state Fund	Difference
1	PDK	1,004,814	174,270	830,544
2	LDK	608,037	117,750	490,287
3	AKR	553,738	61,230	492,508
4	AAK	459,521	61,230	398,291
5	LDD	140,186	51,810	88,376
6	VV	105,017	6,000 ²¹	99,017
7	KDTP	74,431	32,970	41,461
8	FER	66,507	6,000 ²²	60,507
9	SLS	50,661	37,680	12,981
	Sum	3,062,912	548,940	2,513,972

Table 4. Difference between party spending and state allocated funds per party

In other words, this variation shall correspond to the amounts that political subjects had to fundraise from various donors in order to cover their pre-election campaign expenditures.

C. Political subject's disclosed expenditures at CEC up to March 22, 2011

The table below illustrates facts that majority of political parties have not submitted their expenditures as required by legal provisions. Various violations have been committed for example by PDK, which has disclosed information on party expenditures and donations for only 7 municipalities, or SLS which initially submitted and later pulled out information from CEC, regardless of the submission deadlines. In addition, what has characterized parties is the vague information on various party donations. This has been the case with LDK, AAK and AKR.

In the other hand, political subjects that have submitted information on expenditures and donations include VeteVendosje, FER and LDD. The significant discrepancy between the amounts that parties have disclosed with CEC and KDI data obtained through monitoring of pre-election campaign of 2010 raises doubt towards the majority of party's financial disclosures submitted with CEC.

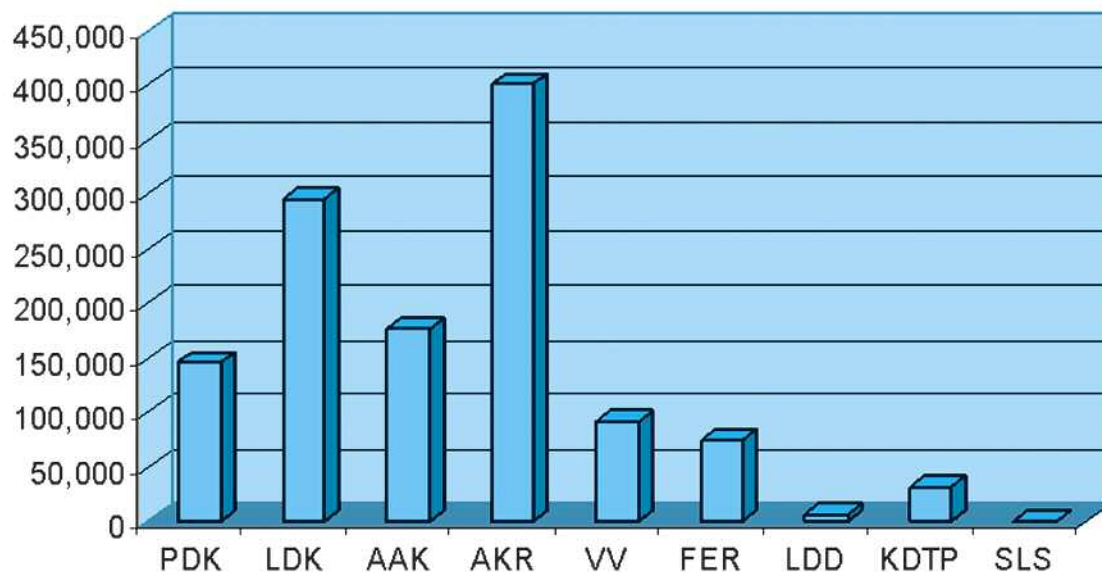
²¹ Approximate amount.

²² Approximate amount.

For more please refer to the table below:

No	Political subject	Disclosed expenditures	Disclosed donations	Remarks
1	PDK	145,984	117,501	Disclosed information for only 7 out of 37 municipalities in Republic of Kosovo
2	LDK	296,751	Did not disclose information on donations	
3	AAK	176,885	Did not disclose information on donations	
4	AKR	401,834	Did not disclose information on donations	
5	VV	91,425	96,505	
6	FER	75,006	19,485	
7	LDD	6,540	6,500	
8	KDTP	32,080	6,700	
9	SLS	Initially submitted and later withdrawn for further completion!	Initially submitted and later withdrawn for further completion!	Initially submitted and later withdrawn for further completion!
	Shuma totale	1226505	246691	

Table 5. The expenditures and donations disclosed by political subjects up to March 22, 2011.

Chart 2. The expenditures disclosed by political subjects up to March 22, 2011.

Ç. Expenditures per activities (public meetings and street advertising)

For activities such as meeting with the public and street ads, it is calculated that all political subjects have spent in total 2,249,276 Euro. From the below table and chart it can be understood that the ranking of political subjects is the same as the ranking of overall expenditures of subjects, placing PDK on top of the list as the highest spender with a total of 708,492 Euro or 31.50 %, whereas FER subject stands the last in the table with 31,744 Euro or 1.41 % .

	Party	Amount in Euro	Percentage
1	PDK	708,492	31.5
2	LDK	435,837	19.38
3	AKR	377,845	16.8
4	AAK	363,100	16.14
5	LDD	115,876	5.15
6	VV	94,840	4.22
7	KDTP	70,881	3.15
8	SLS	50,661	2.25
9	FER	31,744	1.41
Amount in total		2,249,276	100

Table 6. Expenditures per political subject.

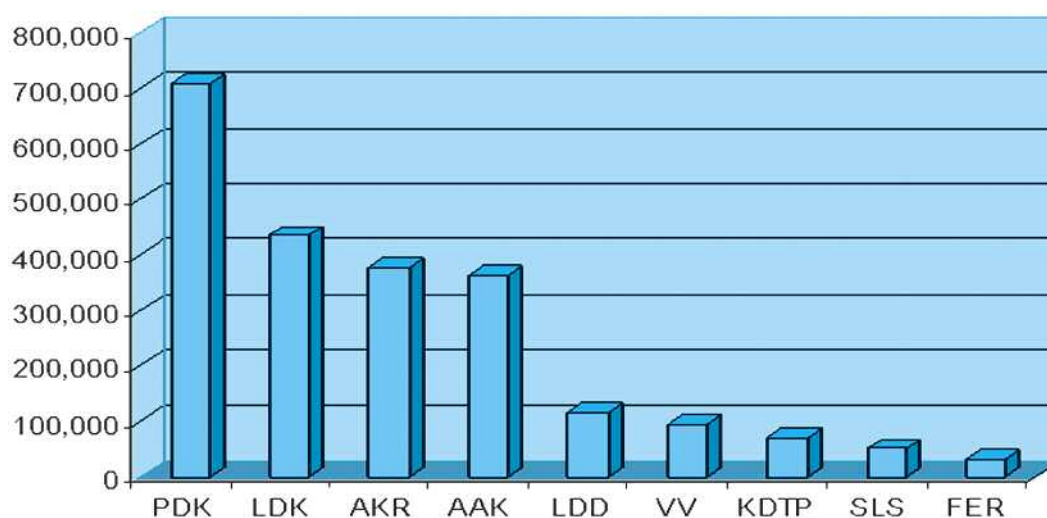
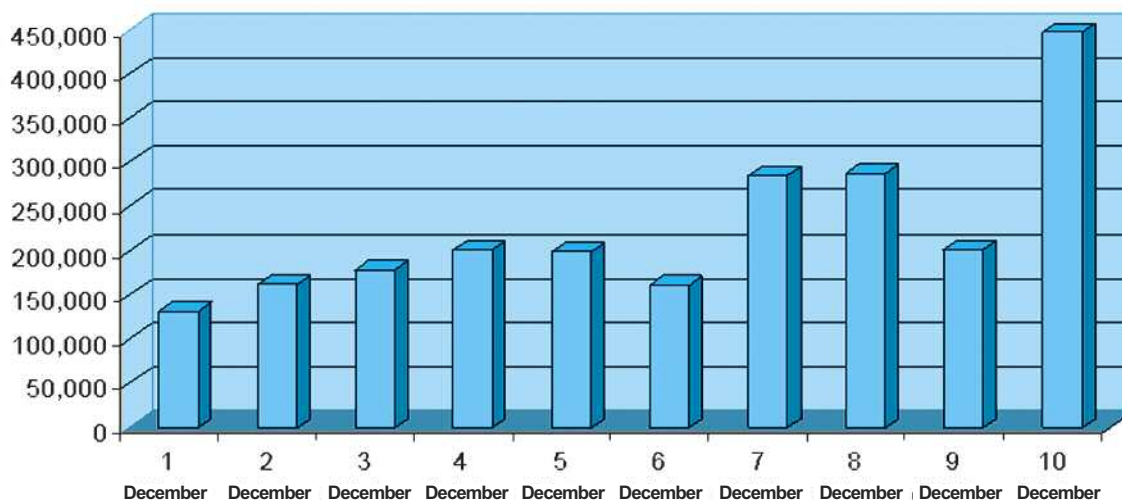

Chart 3. Expenditures per political subject

1. Daily expenditures for pre-election activities

Day	Date	Amount in Euro	Percentage
Wednesday	1 December 2010	130,900.65	5.82
Thursday	2 December 2010	161,428.36	7.18
Friday	3 December 2010	178,293.03	7.93
Saturday	4 December 2010	200,179.48	8.9
Sunday	5 December 2010	198,731.22	8.84
Monday	6 December 2010	160,877.95	7.15
Tuesday	7 December 2010	284,360.73	12.64
Wednesday	8 December 2010	287,462.88	12.78
Thursday	9 December 2010	200,891.25	8.93
Friday	10 December 2010	446,150.04	19.84
Amount in total		2,249,275.58	100

Tabela 7. Subjects' expenditures per each day of the election campaign.

Chart 4. Party expenditures per each day of the election campaign

Referring to the chart above, it is evident that political subjects tend to spend significantly less at the beginning of campaign with a tendency to gradually increase their spending as the Election Day approaches. Here, it is estimated that majority of subjects have spent 20% of their overall funds on the last day of pre-election campaign, a fact that can be perceived as a reminder that political subjects choose to utilize to remind their voters to cast their vote as the election day approaches.

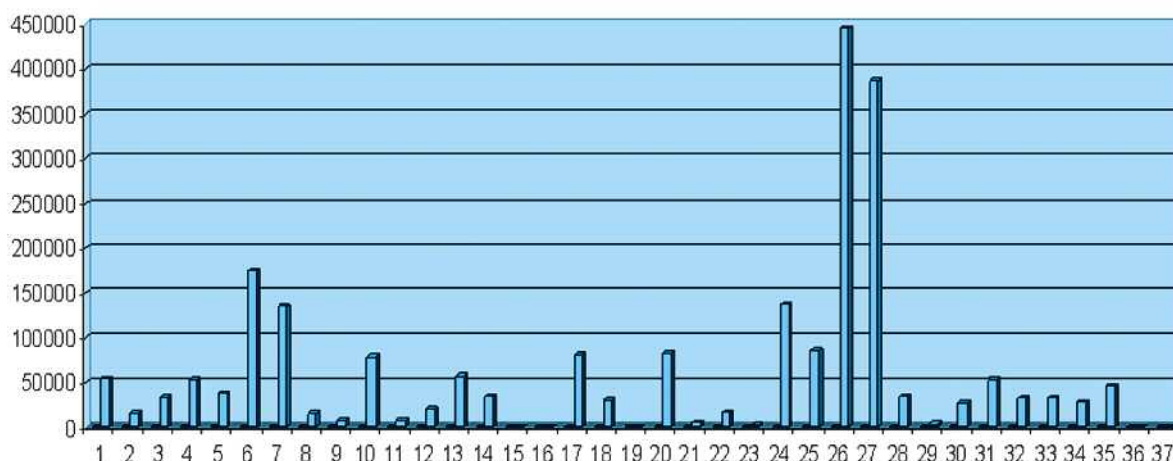
2. Expenditures per municipality

Based on the results from the research which are presented in this report, it is concluded that the municipalities where political subjects have spent the most are Prishtina with 445,760.40 Euro or 19.82 % and Prizren with 387,084.36 Euro or 17.21 %. The overall spending in only these two municipalities reaches 37.03 % of the overall spending that parties have made in all municipalities. In addition, in all other municipalities this spending is expressed in significantly lower percentage, ranking the main municipalities as following: Gjakova (7.75 %), Peja (6.09 %), Gjilan (6.03 %), Mitrovica (3.68 %) and Ferizaj (2.35%). Also, during the research it was noticed that in northern municipalities such as Zveçan, Leposaviq, Zubin Potok, and newly formed municipalities such as Klllokot and Mamusha, were less or zero expenses made by political subjects included in the research.

	Municipality	Amount	Percentage
1	Deçan	53,903.68	2.4
2	Dragash	15,679.96	0.7
3	Drenas	33,141.69	1.47
4	Ferizaj	52,911.18	2.35
5	Fushë Kosovë	38,530.94	1.71
6	Gjakovë	174,237.61	7.75
7	Gjilan	135,561.26	6.03
8	Graçanicë	15,028.00	0.67
9	Hani i Elezit	7,729.04	0.34
10	Istog	78,262.87	3.48
11	Junik	6,963.43	0.31
12	Kaçanik	19,716.08	0.88
13	Kamenicë	57,050.20	2.54
14	Klinë	33,602.57	1.49
15	Klllokot	0	0
16	Leposaviq	0	0
17	Lipjan	80,990.93	3.6
18	Malishevë	30,261.73	1.35
19	Mamushë	0	0
20	Mitrovicë	82,811.55	3.68
21	Novobërdë	3,975.62	0.18
22	Obiliq	15,857.54	0.71
23	Partesh	2,847.19	0.13
24	Pejë	137,052.75	6.09
25	Podujevë	85,199.84	3.79
26	Prishtinë	445,760.40	19.82
27	Prizren	387,084.36	17.21
28	Rahovec	34,078.78	1.52
29	Ranillug	3,168.49	0.14
30	Shtërpce	27,091.67	1.2
31	Shtime	52,937.56	2.35
32	Skenderaj	32,169.48	1.43
33	Suharekë	31,586.98	1.4
34	Viti	27,688.43	1.23
35	Vushtrri	45,821.25	2.04
36	Zubin Potok	572.6	0.03
37	Zveçan	0	0
	Shuma	2,249,275.58	100

Table 8. Political subject expenditures per each municipality.

Chart 5. Political subject expenditures per each municipality.

D. Political subject expenditures in the daily newspapers

In this research are also included the political subjects advertising expenditures, and of party individual candidates published in different media. The newspapers monitored during this research include: Koha Ditore, Zëri, Bota Sot, Epoka e Re, Lajmi, Kosova Sot, Gazeta Express, Tribuna, dhe Info Press. The advertising costs calculated in this research are presented in different formats, whereas the advertising price lists are obtained from the offers that each media company have provided to KDI.

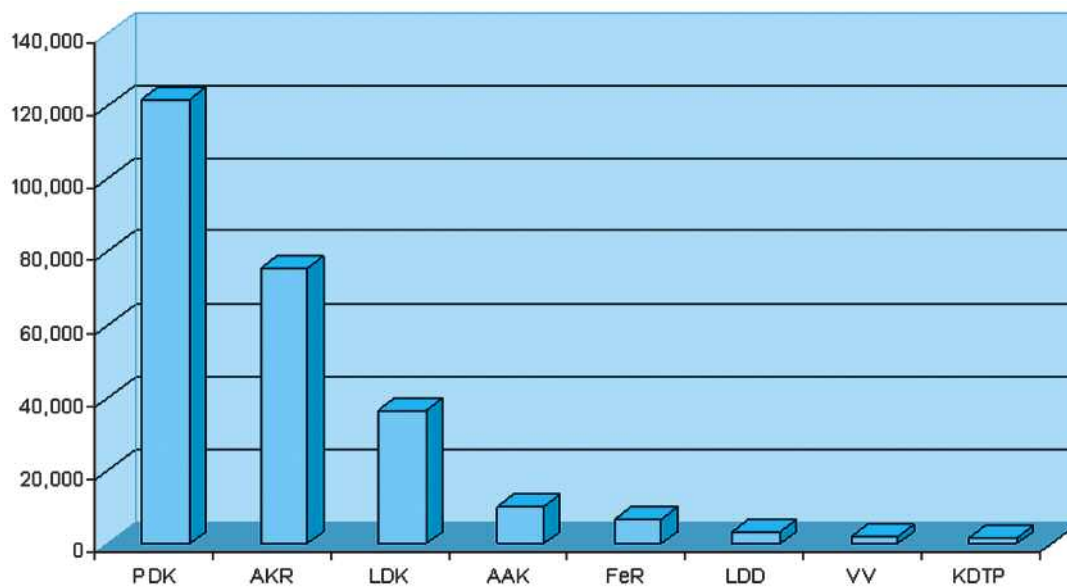
1. Newspaper advertising expenditures per political subject

All political subjects' expenditures committed to only newspaper-advertising make the total of 257,553 Euro. PDK party leads with the highest spent amount 122,005 Euro or 47.37 % of the overall party spending followed by: AKR, LDK, KDTP and SLS with less spending. Considering that none of Serbian or Turkish newspapers have been monitored during campaign, the accuracy of presented data shall only be attributed to the included newspapers in this research, and not to overall party expenses committed to newspaper advertising. Political parties have possibly utilized other newspapers for this purpose.

Table 8 and Charts 5 explain in detail the party expenses for newspaper advertising purposes, ranking the party expenditures from highest to the lowest.

	Party	Amount in Euro	Percentage
1	PDK	122,005	47.37
2	AKR	75,639	29.37
3	LDK	36,614	14.22
4	AAK	10,224	3.97
5	FER	6,603	2.56
6	LDD	3,194	1.24
7	VV	1,824	0.71
8	KDTP	1,450	0.56
9	SLS	0	0
	Total	257,553	100

Table 9. Newspaper-advertising expenditures per political subject.

Chart 6. Newspaper-advertising expenditures per political subject.

2. Political subjects' expenditures per newspaper

The newspapers that realized most ads from political subjects are the following: Epoka e Re, Koha Ditore, Bota Sot, Gazeta Express, Info Press, Lajm, Kosova sot dhe Tribuna. The table 9 and chart 6 explain the expenditure at these newspapers, described in values and percentage.

	Daily newspaper	Amount in Euro	Percentage
1	Zëri	49,005	19.03
2	Epoka e Re	43,049	16.71
3	Koha Ditore	35,386	13.74
4	Bota Sot	28,467	11.05
5	Gazeta Express	26,842	10.42
6	Info Press	25,052	9.73
7	Lajmi	20,184	7.84
8	Kosova Sot	17,758	6.89
9	Tribuna	11,810	4.59
Amount in total		257,553	100

Table 10. Subjects expenditure per newspaper.

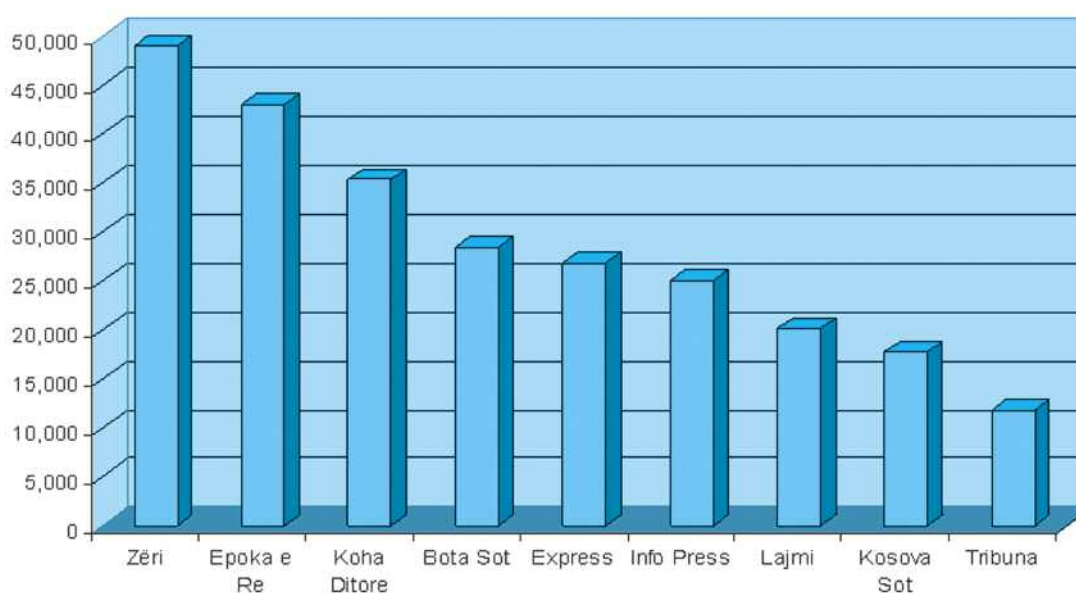

Chart 7. Political subjects' expenditures per individual newspapers

3. Expenditures by political subject and newspaper

The top three political subjects that spend the most for ads in daily local newspapers, have made the following choices and expenditures as below:

PDK expenditures per newspaper:

1	Epoka e Re	24.53%
2	Express	14.26%
3	Zëri	12.13%
4	Lajmi	9.94%
5	Info Press	9.89%
6	Kosova Sot	9.32%
7	Koha Ditore	7.93%
8	Bota Sot	6.56%
9	Tribuna	5.45%

AKR expenditures per newspaper:

1	Bota Sot	19.22%
2	Zëri	17.33%
3	Epoka e Re	15.99%
4	Info Press	14.64%
5	Koha Ditore	12.48%
6	Express	7.84%
7	Lajmi	7.21%
8	Tribuna	5.29%
9	Kosova Sot	0.00%

LDK expenditures per newspaper:

1	Zëri	42.21%
2	Koha Ditore	34.15%
3	Kosova Sot	6.02%
4	Bota Sot	5.05%
5	Info Press	3.96%
6	Lajmi	3.96%
7	Epoka e Re	2.49%
8	Tribuna	2.16%
9	Express	0.00%

Dh. Political Subject expenditures in web portals

In this research are also included the political party advertising expenditures in web portals, and of party individual candidates. Web portals included in this research are: Telegrafi, Indeks Online, Bota Sot Online, Kosova Info, Express Online and Zëri Info. The ads that are subject of expenditure calculations were presented in different formats and were placed in various web-portal positions. Ad pricing is obtained from the web portals from each individual web portal included in this research. It is worth to emphasize that the estimation of web portal spending committed by parties has been extremely difficult. Taking into account the nature of web portal advertising and their continuous and rapid shift in ads during ten day pre-electoral campaign period, the accurate estimation of such costs is unlikely plausible.

1. Expenditure in web portals by political subject

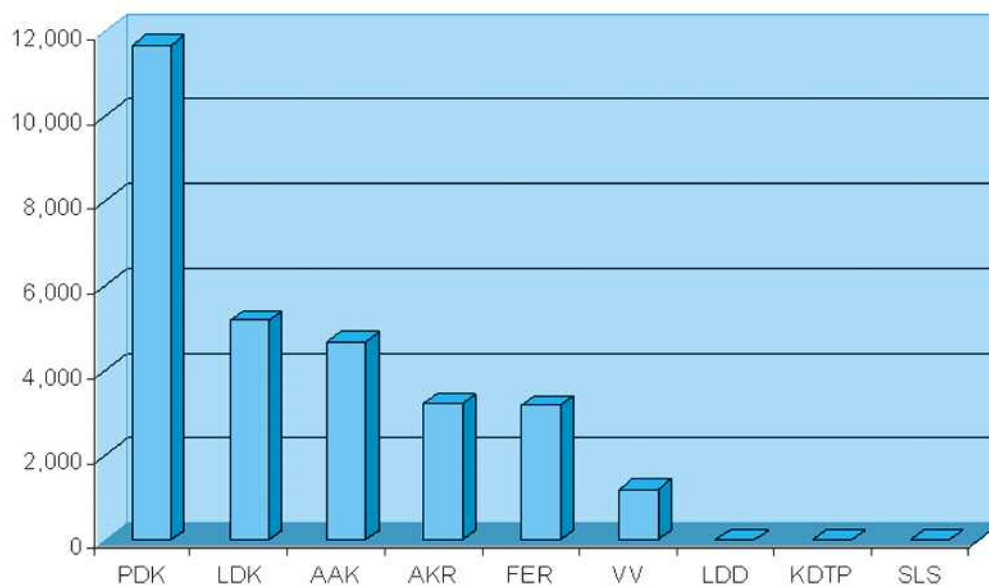
The total amount for all political subjects spending in web portals for a 10 day election campaign is 29,224 Euro. As previously, PDK party leads with utmost spending made in web portals with 11,700 Euro or 40.04 % of overall subjects costs in web portals, followed by LDK with 5,200 Euro or 17.79 %, AAK or 4,700 Euro or 16.08 %, while, LDD, KDTP and SLS have made less costs and remain the least²³.

Table 10 and chart 5, explain in detail the political subjects' expenditures in web portals, ranking the subjects from highest to lowest spender.'

	Political Subject	Amount in Euro	Percentage
1	PDK	11,700	40.04
2	LDK	5,200	17.79
3	AAK	4,700	16.08
4	AKR	3,224	11.03
5	FER	3,200	10.95
6	VV	1,200	4.11
7	LDD	0	0
8	KDTP	0	0
9	SLS	0	0
Amount in total		29,224	100

Table 11. Expenditures per political subject in web portals.

²³ **Remark:** The datas' presented here , does not include any monitoring of web portals in serbian and turkish language.

Chart 8. Expenditures per political subject in web portals.

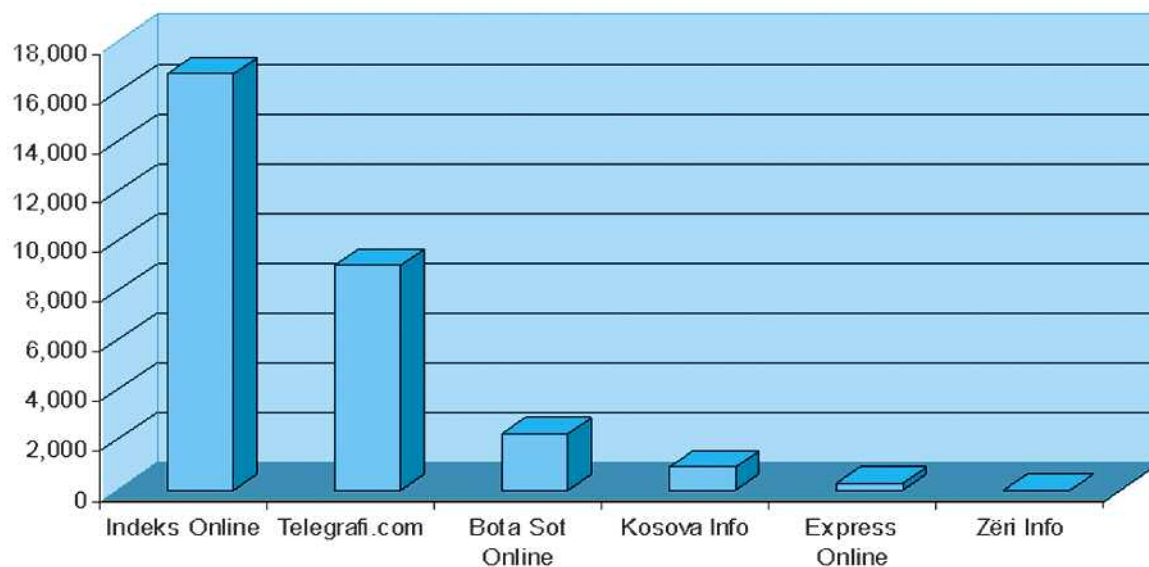
2. Expenditures per web portals

The web portals that realized the highest number of ads from political subjects are: Indeks Online, Telegrafi, Bota Sot Online, Kosova.info, Express Online and Zeri.info. For more details please see the table and chart below.

	Web portals	Amount in Euro	Percentage
1	Indeks Online	16,700	50
2	Telegrafi	9,024	31.37
3	Bota Sot Online	2,300	12.23
4	Kosova.info	900	4.79
5	Express Online	300	1.6
6	Zëri.info	0	0
	Amount in total	29,224	100

Table 12. All subjects expenditures per web portal.

Chart 9. All expenditures made by political subjects in web portal ads.

3. Expenses per political subject and web portal

The three main subjects that have made most expenses in web portals have made the following choices and expenses:

PDK has made the following expenses on web portal ads:

1. IndeksOnline.net	76.92 %
2. Telegrafi.com	20.51 %
3. GazetaExpress.com	5.56 %

LDK has made the following expenses on web portal ads:

1. IndeksOnline.net	48.08 %
2. Telegrafi.com	26.92 %
3. BotaSot.info	13.46 %
4. Kosova.info	11.54 %

AAK has made the following expenses on web portal ads:

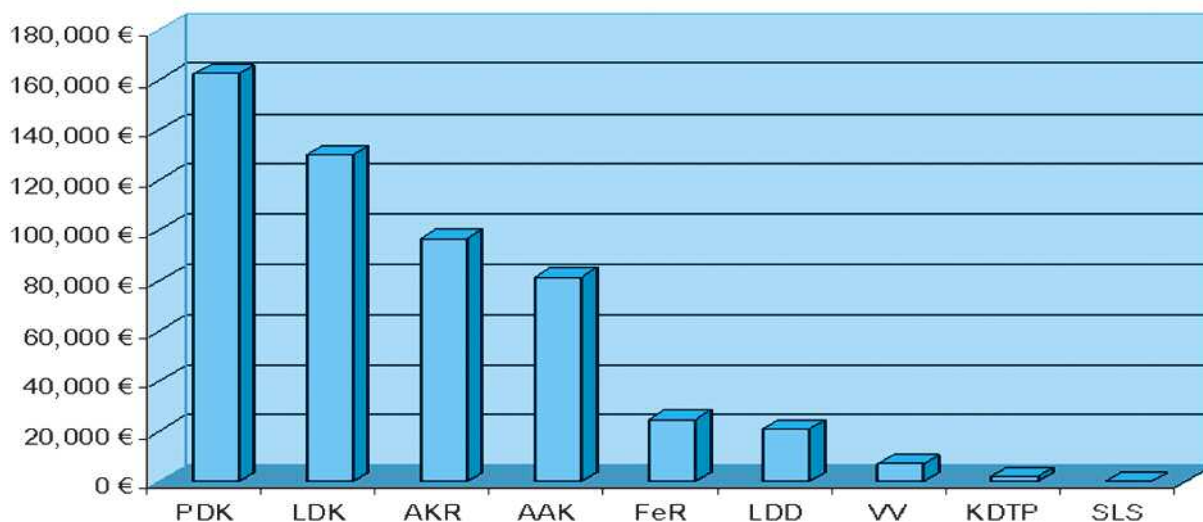
1. IndeksOnline.net	63.83 %
2. Telegrafi.com	25.53 %
3. BotaSot.info	10.64 %

E. Political subject expenditures on TV and Radio ads

Political Subjects, including candidates and coalitions during pre-election campaign have utilized televisions and radio stations to broadcast their messages to public. The expenditures that parties have committed to TV and radio advertising have been obtained from Independent Media Committee and are presented below:

	Political Subject	TV	Radio	Amount in Euro
1	PDK	160628	1990	162618
2	LDK	128880	1506	130386
3	AKR	96715	316	97031
4	AAK	80686	811	81497
5	FeR	24768	192	24960
6	LDD	20915	201	21116
7	VV	6657	495	7152
8	KDTP	600	1500	2100
9	SLS	0	0	0
Amount in total		519850	7010	526859

Table 13. Subjects expenditures on TV and Radio ads.²⁴

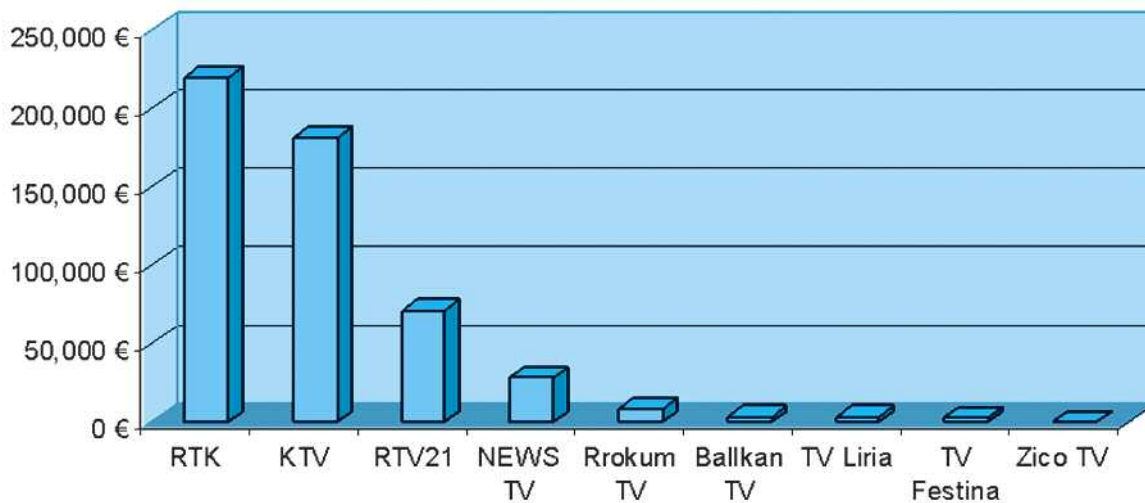
Chart 10. Political subject expenditures on TV and Radio ads.²⁴

1. Party expenditures by TV channels

The table bellow presents the spending of political subjects' for each TV channel.

	TV	Amount in Euro
1	RTK	219549
2	KTV	181200
3	RTV21	71138
4	NEWS TV	28322
5	Rrokum TV	8575
6	Ballkan TV	3550
7	TV Liria	3398
8	TV Festina	3319
9	Zico TV	800
Amount in total		519849.55

Table 14. All subjects expenditures per TV channel.

Chart 11. All subjects expenditures per TV channel.

2. Sipas subjekteve dhe televizioneve (TV-ve)

Three main subjects that made most expenses in TV ads have made these decisions and the expenses presented in the table below:

	TV channels	Amount	Percentage
1	RTK	79,708 €	49.62%
2	KTV	45,000 €	28.02%
3	RTV21	23,505 €	14.63%
4	NEËS TV	6,113 €	3.81%
5	Rrokum TV	1,965 €	1.22%
6	TV Liria	1,552 €	0.97%
7	Ballkan TV	1,200 €	0.75%
8	Zico TV	800 €	0.50%
9	TV Festina	785 €	0.49%
Amount in total		160,627.54 €	100.00%

Table 15. PDK expenditures per TV channel.

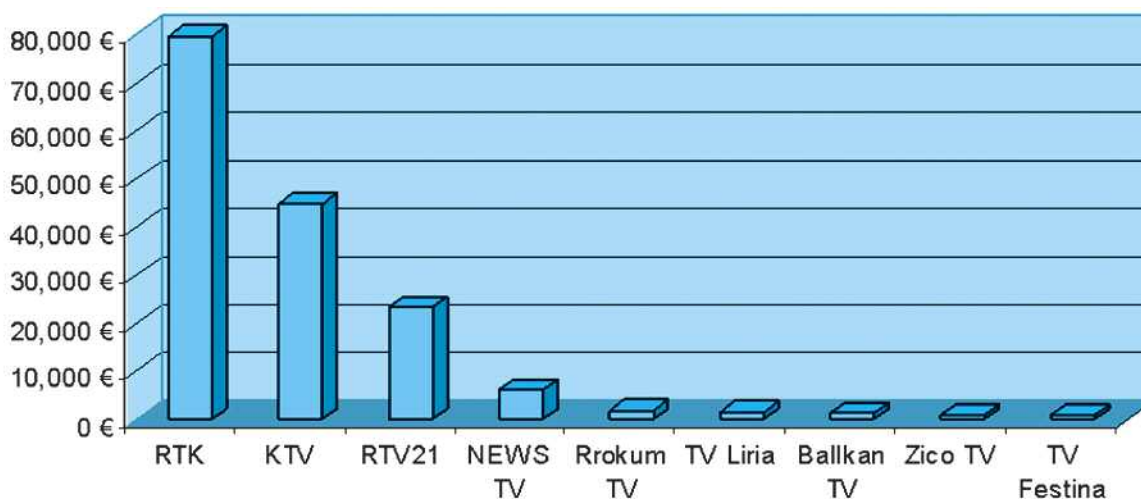

Chart 12. PDK expenditures per TV channel.

	TV channels	LDK	Percentage
1	RTK	57720	44.79%
2	KTV	40000	31.04%
3	RTV21	17995	13.96%
4	NEWS TV	9714	7.54%
5	Rrokum TV	1950	1.51%
6	TV Festina	722	0.56%
7	Ballkan TV	400	0.31%
8	TV Liria	380	0.29%
9	Zico TV	0	0.00%
Amount in total		128,880.12 €	100.00%

Table 16. LDK expenditures per TV channel.

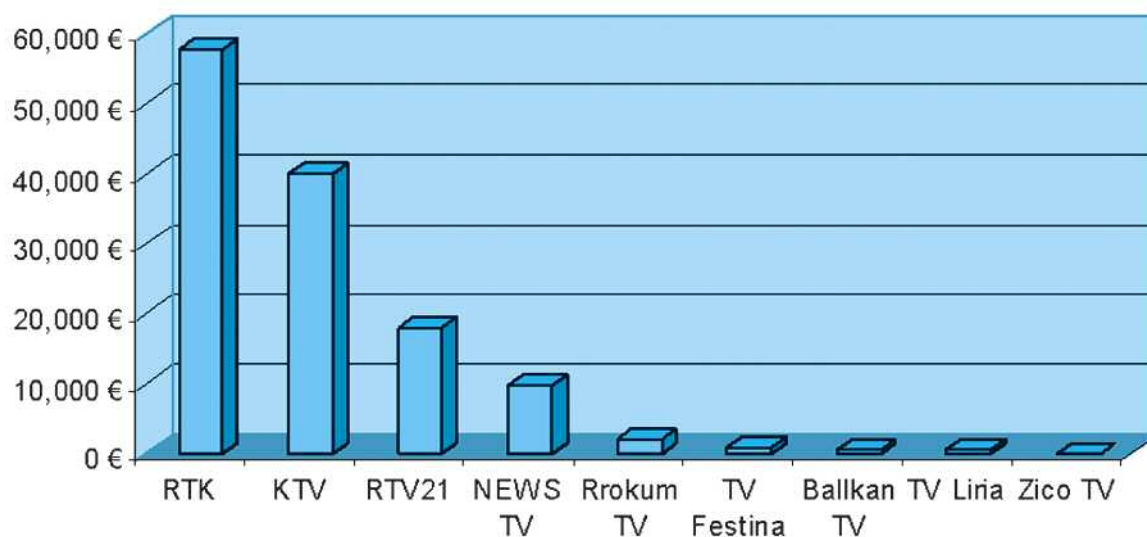

Chart 13. LDK expenditures per TV channel.

	TV channels	AKR	Percentage
1	KTV	54,000	55.83%
2	RTK	34,493	35.66%
3	NEWS TV	5,820	6.02%
4	Ballkan TV	1,200	1.24%
5	Rrokum TV	1,162	1.20%
6	TV Liria	40	0.04%
7	RTV21	0	0.00%
8	TV Festina	0	0.00%
9	Zico TV	0	0.00%
Amount in total		96715.05	100.00%

Table 17. AKR expenditures per TV channel.

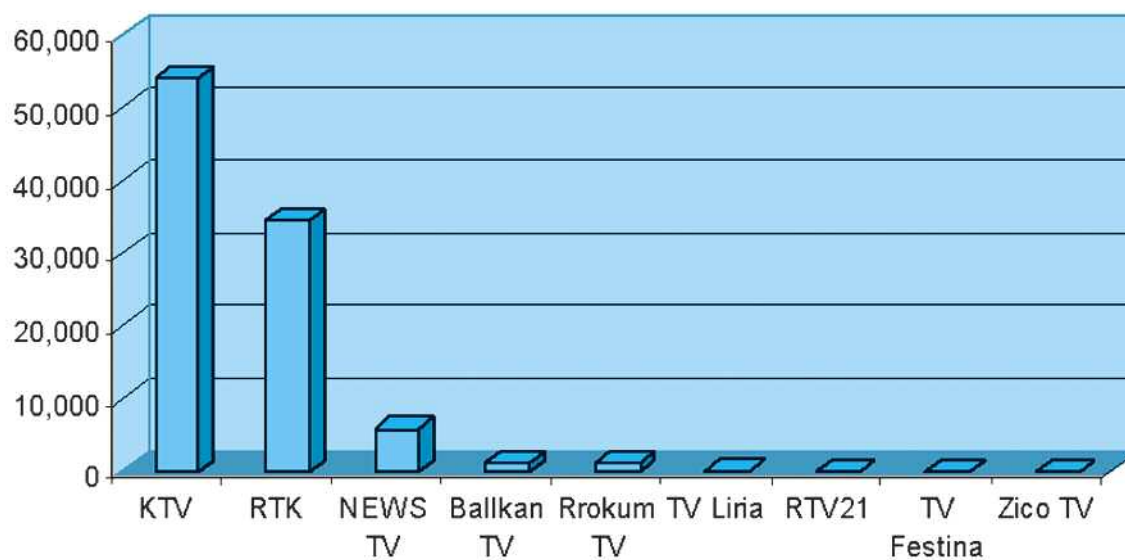

Chart 14. AKR expenditures per TV channel.

III. CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS

68

A. Conclusions

According to the data's gathered in this research, the total amount of all political subject's spending during the pre-election campaign of December 12, 2010 elections is 3,062,912 Euro , ranking the subjects as shown in the table below:

	Party	Amount in Euro	Percentage
1	PDK	1,004,814	32.81
2	LDK	608,037	19.85
3	AKR	553,738	18.08
4	AAK	459,521	15
5	LDD	140,186	4.58
6	VV	105,017	3.43
7	KDTP	74,431	2.43
8	FER	66,507	2.17
9	SLS	50,661	1.65
	Total	3,062,912	100

Table 18. Overall costs of Political subjects.

Hence, referring to the rule that each political party participating in General Elections is allowed to spend at the maximum of 815,318 Euro²⁵ for pre-election campaign, we can conclude that PDK is the only party that has exceeded the spending limit.

Regardless of the fact that law on general elections in the Republic of Kosovo obliges political subjects to make transparent their funding, as a result of the lack of will, parties continue to remain closed and neglect all legislation and regulation that potentially reveals information on their financing.

KDI evaluates a great disproportion between the figures disclosed at CEC and figures that KDI was able to record during field monitoring and this is the case for almost all political parties. The similar situation pertains to the party donations. CEC reveals significantly lower figures in comparison to KDI findings for potential donations.

Based on these findings, it is obvious that political subjects have not changed their operation course, which again gives those fewer rights to persuade the public and guarantee transparent and accountable governance.

At the end, in order to come to other conclusions, KDI shall wait and analyze the final party's financial disclosures which have previously been audited by the auditor ²⁷.

²⁵ **Remark:** In this research are not included the costs for: production of TV spots, radio ads , design of printed ads, staf wages engaged in the campaigning, telephone, and the companies/managers contracted to manage the entire process of campaigning.

²⁶ See I. Introduction, A. Legal Basis, last paragraph.

²⁷ Law no. 03/L-073 on General Elections of Republic of Kosovo, Article 40.1.

B. Recommendations

1. CEC shall impose fees for political subjects in accordance to the implementation of article 6: Sanctions, Electoral Rule 12/2009 on Election Campaign Spending Limits and Financial Disclosures.
  2. Legal provisions stipulating sanctions and fees for party spending limits, in particular Electoral Rule 12/2009, paragraph 6.5.b shall clearly specify fees in case of parties exceeding the spending limits defined by law.
  3. The Law on Funding of Political Parties shall clearly specify the timeline when CEC shall publish the Public Information Dossier in its official website or through making available printed reports at CEC office with regards to election campaign or annual party funding (Article 7, Electoral Rule 12/2009)
1. Political subjects shall seriously consider and implement auditor recommendations that were presented on the report for election campaign of municipal elections of 2009 as follows:
    - a) Shall submit financial reports in time,
    - b) Shall submit financial disclosures which are accurate and properly filled
    - c) Shall present evidence on party income and outcome
    - d) Shall declare party donations and contributions
    - e) Shall register the assets
    - f) Shall appoint a financial officer
    - g) Shall present evidence on the bank transactions and bank account statement

These recommendations shall in future help political subjects to avoid the occurrence of same errors, as it will contribute to the enhancement of transparency in party funding, which in addition represents the goal of the CRINIS project.

IV. References

70

Open Society Institute (2005): Monitoring Election Campaign Finance, A handbook for NGOs. Justice in Action Series. Central European University Press.

Law no. 03/L-073 on General Elections of the Republic of Kosovo entered into force on June 15, 2008.

Law no. 03/L-256 for amending and completion of law no. 03/L-073, entered into force on October 29, 2010.

Law no. 03/L-17 for Financing of Political Subjects, entered into force on November 5, 2010.

UNMIK Rule no. 2004/11 for Registration and functioning of political subjects in Kosovo, entered into force on May 5, 2004.

Central Election Committee - CEC , Election Rule no. 12/2009, limit on election expenses and financial statements entered into force on June 5, 2009.

Independent Media Committee - IMC, Financial books submitted by media companies.

V. Acknowledgements

KDI thanks:

The coordinators and observers engaged in the monitoring of election campaign, for their commitment and proven motivation to achieve success during the work.

Municipal Election Commissions (MECs), for their readiness to share information about the political subject agendas for campaign of 2010,

The personnel of Marketing Departments of daily newspapers, and web portals involved in this, from which we ensured the offers with prices for advertisements

The Independent Media Committee (IMC), for providing us evidence of subject spots played in the electronic media (TV and Radio).

Central Election Committee (CEC) for their readiness to respond to all KDI requests

Political subject which have been opened to provide KDI with the required information.

Transparency International Secretariat Team, Tinatin Ninua & Cornelia Abel for supporting us during the research.

VI. APPENDIXES

72

A. List of tables and charts

1. Tables

Table 1. Allocated amounts from the Fund for supporting the political parties according to representation in the Assembly of Republic of Kosovo according to last mandate (2007-2010).

Table 2. Financial statements reported at CEC, local elections 2009.

Table 3. Overall subjects expenses.

Table 4. Difference between party spending and state allocated funds per party.

Table 5. Costs and Donations declared by political subjects to CEC, until March 22nd, 2011.

Table 6. Expenditures per political subject.

Table 7. Subjects' expenditures per each day of the election campaign.

Table 8. Subjects expenditures per each municipality.

Table 9. Newspaper-advertising expenditures per political subject.

Table 10. Subjects expenditure per newspaper.

Table 11. Expenditures per subject in web portals.

Table 12. All subject expenditures per web portal.

Table 13. Subjects expenditures on TV and Radio ads.

Table 14. All subjects expenditures per TV channel.

Table 15. PDK expenditures per TV channel.

Table 16. LDK expenditures per TV channel.

Table 17. AKR expenditures per TV channel.

Table 18. Overall costs of Political subjects.

2. Charts

Chart 1. Overall expenses made by each political subject.

Chart 2. Declared costs by political subjects until March 22nd, 2011.

Chart 3. Expenditures per political subject.

Chart 4. Party expenditures per each day of the election campaign.

Chart 5. Political subject expenditures per each municipality.

Chart 6. Newspaper-advertising expenditures per political subject.

Chart 7. Political subjects' expenditures per individual newspapers.

Chart 8. Expenditures per political subject in web portals.

Chart 9. All expenditures made by political subjects in web portal ads.

Chart 10. Political subject expenditures on TV and Radio ads.

Chart 11. All subjects expenditures per TV channel.

Chart 12. PDK expenditures per TV channel.

Chart 13. LDK expenditures per TV channel.

Chart 14. AKR expenditures per TV channel.

(Mund të fotokopjohet)

Demokracia në Veprim
Demokratija na Delu
Democracy in Action

B. The Form

Form for monitoring campaign expenditures

Observer: _____ Date: _____

Political Party: _____ Municipality: _____

Number of participants: _____ Location: _____

Type of activity:

Open environment   centre of city   cultural house   stadium

sports hall with stage   municipal assembly hall   hotel hall   restaurant hall

sports hall without stage   other

Event

Cultural house   hotel hall   restaurant hall   municipal assembly hall

Seminar /Lecture

Cultural house   hotel hall   restaurant hall   municipal assembly hall

Activity promoted through (G)

Poster _____   public announcement _____   announcement through media _____

other _____

Politicians and important personalities (list of the participants and their positions, if known)

Name: _____ Position/Title: _____

Name: _____ Position/Title: _____

Name: _____ Position/Title: _____

Name: _____ Position/Title: _____

Name: _____ Position/Title: _____

Entertainment of sympathizants: musicians identity /comedians, entertainment time (A9)

Name: _____ Position/Title/Time: _____

Name: _____ Position/Title/Time: _____

Name: _____ Position/Title/Time: _____

Name: _____ Position/Title/Time: _____

Transportation offer (for symphatizants, organizers, party leaders, etc., G or F)

Car   For: _____   Number _____   Property of _____

Buss   For: _____   Number _____   Property of _____

Minibus   For: _____   Number _____   Property of _____

Limuzine   For: _____   Number _____   Property of _____

Form for monitoring campaign expenditures

WWW.DEMOKRACIANEVEPRIM.ORG

DEMOCRACY IN ACTION – ELECTIONS 2010

(Allowed for copying)

Shortly describe the event (duration, activity, participants)

Comments

Signatures

Observer

Coordinator

FORM FOR MONITORING CAMPAIGN EXPENDITURES
WWW.DEMOKRACIANEVERIM.ORG 38

DEMOCRACY IN ACTION – ELECTIONS 2010

(Allowed for copying)

CRINIS				
Monitoring of campaign expenditures				
Ref	Articles	Quantity	Price	Amount
A	Activity	Total		0.00
1	Rent			0.00
2	Hearing Equipment			0.00
3	Lighting			0.00
4	Colored reflectors for lightning the stage			0.00
5	Banners			0.00
6	Generator			0.00
7	Posters			0.00
8	Flyers			0.00
9	Payment for singers and comedians			0.00
10	Flags			0.00
11	Caps			0.00
12	Blouses			0.00
13	Lights			0.00
14	Balloons			0.00
15	Pens			0.00
16	Stickers			0.00
17	Beverages			0.00
18	Food			0.00
19	Transport			0.00
B	Street Adds	Total		0.00
1	Billboards			0.00
2	Posters			0.00
3	Brochures			0.00
F	REPORT FOR MISUSES	Total		0.00
1	Government vehicles			0.00
2	Civil servants engaged during working hours			0.00
3				0.00
G	OTHER EXPENCES	Total		0.00
1				0.00

NORWEGIAN MINISTRY
OF FOREIGN AFFAIRS

B | T | D The Balkan Trust for Democracy
A PROJECT OF THE GERMAN MARSHALL FUND

Kingdom of the Netherlands

Stabilitätspakt für Südosteuropa
Gefördert durch Deutschland
Stability Pact for South Eastern Europe
Sponsored by Germany

British Embassy
Pristina

USAID
NGA POPULLI AMERIKAN
OD AMERICKOG NARODA

UKaid
from the Department for
International Development

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Federal Department of Foreign Affairs FDFA